ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Μνήμων

Τόμ. 1 (1971)

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΝΙΑΤΕΣ ΤΟ 1831 ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΛΟΥΚΟΣ

doi: 10.12681/mnimon.397

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. Κ. (1971). Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΝΙΑΤΕΣ ΤΟ 1831 ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. *Μνήμων*, *1*, 74–106. https://doi.org/10.12681/mnimon.397

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 28/03/2024 22:09:16

ΧΡΗΣΤΟΥ Κ. ΛΟΥΚΟΥ

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΝΙΑΤΕΣ ΤΟ 1831 ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ*

Ἡ πολύμηνη ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴν Κυβέρνηση τοῦ Ἰω. Καποδίστρια καὶ τὴν ἀντιπολίτευση κορυφώθηκε τὴν 1η Αὐγούστου 1831, ὅταν οἱ Ὑδραῖοι ἀνατίναξαν τὸν ἐθνικὸ στόλο στὸν Πόρο. Τὰ θλιβερὰ αὐτὰ γεγονότα καθὼς καὶ ἡ πίεση τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἀνάγκασαν τὸν Κυβερνήτη νὰ συγκαλέσῃ Ἐθνικὴ Συνέλευση στὸ Ἄργος γιὰ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1831. Τὰ σχετικὰ διατάγματα καλοῦσαν τοὺς Ἕλληνες ἢ νὰ ἐπικυρώσουν τοὺς πληρεξουσίους ποὺ εἶχαν παρευρεθῆ στὴν Ἐθνοσυνέλευση τοῦ 1829 ἢ νὰ ἐκλέξουν ἄλλους[1]. Ἡ ἐκλογὴ ὅμως νέων πληρεξουσίων ἦταν σαφῶς ἀντίθετη στὶς ἀποφάσεις τῆς τελευταίας Ἐθνοσυνέλευσης, ἡ ὁποία

---

* Στὴν ἐργασία αὐτὴ χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀκόλουθες βραχυγραφίες : F.O. = Ἀρχεῖον τοῦ Foreign Office, ποὺ βρίσκεται στὸ Public Record Office· ἐπιτ. = ἐπιτομὲς στὰ ἑλληνικὰ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Foreign Office μὲ τὸν Dawkins, Ἀντιπρέσβη τῆς Μ. Βρεταννίας στὴν Ἑλλάδα, τὶς ὁποῖες πρόκειται νὰ ἐκδώσῃ σύντομα τὸ Κέντρον Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κέντρου κ. Ἐλ. Πρεβελάκη γιὰ τὴν καλοσύνη ποὺ εἶχε νὰ θέσῃ στὴ διάθεσή μου τὶς μικροταινίες καθὼς καὶ τὶς ἐπιτομὲς αὐτῶν τῶν ἐγγράφων. ΓΑΚ = Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους· Ἀρχ. Καπ. = Ἀρχεῖον Ἰονίου Γερουσίας — Τμῆμα Καποδιστριακόν· Ἀρχ. Βλαχ. = Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Γιάννη Βλαχογιάννη, ποὺ βρίσκεται στὰ ΓΑΚ· φακ. = φάκελος· φ. = φύλλο· ἀντ. = ἀντίγραφο· πρωτ. = πρωτότυπο· σχ. = σχέδιο.

1. «Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος», ἔτος ΣΤ, φ. 59, 5-8-1831 καὶ Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, ἔκδ. E. Béiant, τόμ. 1 - 4, Γενεύη 1839, ἑλλην. μετάφραση Μ. Σχινᾶ, τόμ. Δ, Ἀθῆναι 1843, σ. 250 - 251. Πρβλ. Διονυσ. Κοκκίνου, Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, τόμ. ΙΒ, Ἀθῆναι 1960, σ. 473, 492.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ἐψήφισε : *«Τὰ μέλη τῆς ἐνεστώσης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως θέλουν συγκροτήσει τὴν ἀκόλουθον Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, θεωρουμένην ὡς συνέχειαν τῆς παρούσης.»* [2] Τὸ μέτρο αὐτὸ πάρθηκε ἀπὸ ἀνάγκη, γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους τοῦ 1829, ἐνῶ εἶχαν τότε πειθήνια ἀκολουθήσει τὶς ὑποδείξεις τοῦ Κυβερνήτη, τώρα ἀνῆκαν στὴν ἀντιπολίτευση. Προφανῶς ἡ δυνατότητα ἀντικατάστασής τους θὰ ἔδινε τὴν εὐκαιρία στοὺς Διοικητὲς καὶ Ἐκτάκτους Ἐπιτρόπους, ποὺ θὰ εἶχαν τὴν προεδρία στοὺς ἐκλεκτορικοὺς συλλόγους, νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐκλογὴ κυβερνητικῶν ὑποψηφίων. Ἦταν ἐπιτακτικὸ γιὰ τὴν κλονιζόμενη τότε Κυβέρνηση νὰ φανῆ ὅτι ἡ μέγιστη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων καταδίκαζε ὡς ἀνταρτικὲς τὶς ἐνέργειες τῶν ἀντιπολιτευομένων καὶ περιέβαλλε μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τὸν Κυβερνήτη [3].

Παρόμοια προβλήματα, μὲ διαφορετικοὺς φυσικὰ στόχους, ἀπασχολοῦσαν τοὺς ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης στὴν Ὕδρα. Μὲ πολλοὺς τρόπους, ὄχι πάντοτε ὀρθόδοξους, εἶχαν ἐπιτύχει νὰ ταχθοῦν μὲ τὸ μέρος τους ὅλα σχεδὸν τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦταν ἐξασφαλισμένη ἡ ἐκλογὴ ἀντικυβερνητικῶν πληρεξουσίων. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν γνωστὸ ὅτι ἡ Κυβέρνηση δὲν θὰ δεχόταν νὰ παρευρεθοῦν στὸ Ἄργος ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπαρχιῶν ποὺ εἶχαν ἐξεγερθῆ [4], οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἀποφάσισαν νὰ συγκαλέσουν δική τους Ἐθνοσυνέλευση στὴν Ὕδρα. Ἀλλὰ ἡ συνταγματικὴ, ὅπως τὴν ὀνόμασαν, Ἐθνοσυνέλευση ἔπρεπε νὰ ἔχη ἐθνικὸ καὶ ὄχι νησιωτικὸ χαρακτήρα : Μόνον ἔτσι θὰ διασκεδάζονταν οἱ κυβερνητικὲς κατηγορίες ὅτι μιὰ μειοψηφία φιλόδοξων ἀνδρῶν καὶ ὄχι τὸ ἔθνος ζητοῦσε πολιτικὴ ἀλλαγὴ καὶ σύνταγμα. Στὰ ἄλλα μέρη τοῦ κράτους, τὴ Στερεὰ καὶ τὴν Πελοπόννησο, ὑπῆρχαν ἀντιπολιτευόμενοι, ἦταν ὅμως βέβαιο ὅτι δὲν θὰ κατόρθωναν, μένοντας ἀβοήθητοι, νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐκλογὴ τῶν δικῶν τους πληρεξουσίων. Ἐπιβαλλόταν λοιπὸν ἡ λήψη τῶν μέτρων ἐκείνων ποὺ ὄχι μόνον θὰ ἐμπόδιζαν τὴν Κυβέρνηση νὰ ἐπηρεάση, χρησι-

2. Πρακτικὰ Δ' Ἐθνοσυνελεύσεως, συνεδρ. Ι (24-7-1829) § 14· καὶ Κῶδιξ Ψηφισμάτων Δ' Ἐθνοσυν., ψήφισμα ΙΓ, ἄρθρ. Α καὶ Β, στοῦ Ἀ ν δ ρ. Μ ά μ ο υ κ α, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, τόμ. ΙΑ, Ἀθῆναι 1852, σ. 64 - 65 καὶ 197 - 198.

3. K. M e n d e l s s o h n - B a r t h o l d y, Geschichte Griechenlands, τόμ. 1-2, Leipzig 1873 - 1874, ἑλλην. μετάφραση Ἀγγ. Βλάχου, τόμ. Β, Ἀθῆναι 1876, σ. 361 - 362· P e l l i o n, La Grèce et les Capodistrias pendant l'occupation française de 1828 à 1834, Paris 1855, σ. 221, 230. Γιὰ τὴν ἐπέμβαση τῶν διοικητικῶν ὀργάνων στὶς ἐκλογὲς βλ. ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., Ἔκτακτοι Ἐπίτροποι - Προσωρινοὶ Διοικηταί, φακ. 129, 13-8-1831, πρωτ., Διοικητὴς Κορίνθου πρὸς Διοικητὴ Ἁγίου Πέτρου καὶ Πραστοῦ ἀπὸ Ναύπλιο (βλ. παράρτημα ἀριθ. 1)· F O. 32/23, φφ. 17 - 19, 2/14-9-1831, ἀντ., G. Crowe πρὸς Dawkins ἀπὸ Πάτρα (ἐπιτ. 23/3α).

4. P e l l i o n, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 225.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

μοποιώντας στρατιωτική δύναμη, τις ἐκλογές, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ δημιουργοῦσαν κατάλληλες συνθῆκες, ὥστε οἱ ἀντιπολιτευόμενοι νὰ κερδίσουν στὴν παράταξή τους καὶ ὅσους κατοίκους — καὶ ἦσαν αὐτοὶ οἱ περισσότεροι — δὲν εἶχαν σαφῆ πολιτικὸ προσανατολισμό. Οἱ περιστάσεις ἐξ ἄλλου δὲν ἦταν γιὰ τὴν ἀντιπολίτευση δυσμενεῖς: Ὁ ἐθνικὸς στόλος εἶχε καταστραφῆ στὸν Πόρο καὶ ἡ ἀντικατάστασή του θὰ ἀργοῦσε πολύ, ἐνῶ ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τῆς Κυβέρνησης ἦταν ἀπελπιστική. Παράλληλα, οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας δὲν ἔκρυβαν τὴ συμπάθειά τους γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς ἀντιπολίτευσης.

Καταστρώθηκαν δύο σχέδια. Σύμφωνα μὲ τὸ πρῶτο, ὑδραϊκὰ πλοῖα θὰ ἐπιχειροῦσαν νὰ φέρουν στὸ ἀντικυβερνητικὸ στρατόπεδο τὴ Σαλαμίνα, στὴν ὁποία στάθμευαν ἀρκετὰ στρατεύματα καὶ ὑπῆρχαν ἐθνικὲς ἀποθῆκες· ἔπειτα, θὰ προσκαλοῦνταν οἱ Δερβενοχωρίτες νὰ βοηθήσουν στὴν κατάληψη τοῦ Ἰσθμοῦ, γιὰ νὰ ἐμποδιστῆ ἡ ἐλεύθερη μετακίνηση κυβερνητικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὴ Στερεὰ στὴν Πελοπόννησο[5]. Ἡ ἐπιχείρηση ὅμως στὴ Σαλαμίνα ἀπέτυχε, γιατὶ οἱ συνεννοημένοι μὲ τοὺς ἀντιπολιτευομένους στρατιωτικοὶ καὶ πολίτες δὲν κινήθηκαν, ὅπως εἶχαν ὑποσχεθῆ, ἐνῶ ἡ ἀντίσταση τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ νησιοῦ ὑπῆρξε σφοδρὴ[6]. Τὸ δεύτερο σχέδιο, ποὺ προέβλεπε τὴ χρησιμοποίηση τῶν Μανιατῶν τοῦ Λιμενιοῦ καὶ τῆς Τζίμοβας[7] γιὰ τὴ δημιουργία ἀντιπερισπασμοῦ στὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα καὶ τὴν ἐνθάρρυνση τῶν ἀντιπολιτευομένων στὶς νότιες ἐπαρχίες τῆς Πελοποννήσου, εἶχε θετικότερα ἀποτελέσματα.

Στὶς 6 - 8 Αὐγούστου 1831 τὸ ὑδραϊκὸ μπρίκι «Ἀπόλλων» διέφυγε εὔκολα τὸν ἀποκλεισμὸ ποὺ γαλλικὰ πλοῖα, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Κυβερνήτη, εἶχαν ἐπιβάλει στὴν Ὕδρα καὶ κατευθύνθηκε πρὸς

---

5. ΓΑΚ, Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Ἀλ. Μαυροκορδάτου, φακ. 17 (1829 - 1831), ἀρ. 4954, 10-8-1831, σχ., [Κοινότης Ὕδρας] πρὸς τοὺς Δ. Κριεζῆ καὶ Ἰω. Σοῦτσο· συνημμένες, ὑπ' ἀρ. 4953, βρίσκονται καὶ οἱ ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο δράσης. Βλ. ἐπίσης καὶ τὰ ἔγγραφα ὑπ' ἀρ. 4955, 4959 - 4965.

6. Νικ. Κασομούλη, Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά, ἔκδ. Γιάννη Βλαχογιάννη, τόμ. Γ, Ἀθῆναι 1942, σ. 415 - 416. Βλ. καὶ «Γενικὴ Ἐφημερίς» ἔτος ΣΤ, φ. 64, 22-8-1831, σ. 297 - 298· Ἀρχεῖον Κοινότητος Ὕδρας, ἔκδ. Α. Λιγνοῦ, τόμ. ΙΕ, Πειραιεὺς 1931, σ. 503.

7. Οἱ Μανιάτες αὐτοὶ εἶχαν, μὲ ὑποκίνηση τῶν Μαυρομιχάληδων, στασιάσει ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1831 καὶ παρὰ τὶς προσπάθειες τῆς Κυβέρνησης δὲν εἶχαν ὑποταχθῆ. Στρατιωτικὸς ἀρχηγός τους ἦταν ὁ Ἠλίας Κατσάκος Μαυρομιχάλης, ἀνιψιὸς τοῦ Πετρόμπεη, ἐνῶ μιὰ ἐπιτροπή, ποὺ ὀνομάστηκε Συνταγματικὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης, ἀνέλαβε τὸν πολιτικὸ χειρισμὸ τοῦ ἀντικυβερνητικοῦ ἀγώνα. Βλ. Mendelssohn-Bartholdy, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β, σ. 381 - 386.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

τὰ παράλια τῆς Μάνης[8]. Ὁ πλοίαρχός του Ἐμμ. Γ. Βούλγαρης καὶ μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς Σ. Σπηλιωτόπουλο, Ν. Παπαλεξόπουλο καὶ Π. Παπαθανασόπουλο εἶχαν λάβει ἀπὸ τὴν κοινότητα τῆς Ὕδρας τὶς ἀκόλουθες ὁδηγίες: νὰ συλλάβουν ὅσα κυβερνητικὰ πλοῖα συναντοῦσαν· νὰ παρακινήσουν τοὺς Μανιάτες νὰ εἰσβάλουν στὶς γειτονικὲς τῆς Μάνης ἐπαρχίες· νὰ ταχθοῦν ὑπὸ τὶς ὁδηγίες τοῦ Κατσάκου Μαυρομιχάλη. Τὰ κυβερνητικὰ πλοῖα ποὺ βρίσκονταν στὰ παράλια τῆς Μάνης καὶ Μεσσηνίας ἔπεσαν εὔκολα στὰ χέρια τῶν Ὑδραίων, γιατί ἦταν μικρὰ καὶ ἡ νομιμοφροσύνη τῶν πληρωμάτων τους ἀμφίβολη. Ὁ πλοίαρχος τοῦ μίστικου «Εὔπλους» Ν. Δέμπης καὶ οἱ ναῦτες τῆς γολέτας «Ἄργος» ἀκολούθησαν πρόθυμα τὸν «Ἀπόλλωνα»· τὸ μπρίκι «Ἀχιλλεὺς» τοῦ Δ. Φωτιᾶ αἰχμαλωτίστηκε καὶ μόνο ἡ γολέτα «Σμύρνα» μπόρεσε νὰ διαφύγη στὴν Καλαμάτα. Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι, ἔχοντας ἐξασφαλίσει τώρα τὸν ἀπόλυτο ἔλεγχο στὴ θάλασσα, ἔπλευσαν στὸ Λιμένι. Ἐκεῖ, ἡ ὑδραϊκὴ ἐπιτροπὴ χρησιμοποίησε τὴν πειθώ, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα ποὺ ἔφερνε μαζί της, γιὰ νὰ πείση τοὺς Μανιάτες στὴν ἐφαρμογὴ τῶν σχεδίων της. Ὁ Κατσάκος ὅμως ζήτησε περισσότερα χρήματα καὶ οἱ νοικοκυραῖοι τῆς Ὕδρας εἰδοποιήθηκαν σχετικά[9].

Στὸ μεταξὺ οἱ Μανιάτες ἀπέτυχαν νὰ καταλάβουν τὸν Μέζαπο, ἂν καὶ τὰ ὑδραϊκὰ πλοῖα κανονιοβόλησαν τοὺς ὑπερασπιστές[10], καὶ παρὰ τὴν ἀντίθετη γνώμη τῆς ἐπιτροπῆς, ποὺ ἐπιθυμοῦσε γρήγορη ἐκστρα-

8. Οἱ Γάλλοι δὲν τηροῦσαν, ὅπως ἔπρεπε, τὸν ἀποκλεισμό, ἀλλὰ ἄφηναν τὰ ὑδραϊκὰ πολεμικὰ πλοῖα νὰ ἀποπλέουν μὲ τὴν πρόφαση ὅτι ἦταν ἐμπορικά. Βλ. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τόμ. Δ, σ. 267, 270. Πρβλ. ΓΑΚ, Γενικὴ Γραμματεία, φακ. 273, 15-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Πόρου πρὸς Κυβερνήτη.

9. ΓΑΚ, Γραμματεία Δικαιοσύνης, φακ. 113, 31-8-1831, ἀντ., Ἐξομολόγησις τοῦ Διευθυντοῦ [Γ. Ι. Βούλγαρη] καὶ τοῦ Γραμματέως τῆς συλληφθείσης Γολέττας ὁ «Ἄργος», συνημμένη στὸ ὑπ' ἀρ. 2194 ἔγγραφο τῆς 2-9-1831. Πρβλ. καὶ δεύτερη γραπτὴ κατάθεση τῶν ἀνωτέρω στὰ ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 113, 3-9-1831 καὶ 4-9-1831, πρωτ. Ἡ γολέττα «Ἄργος» ἀνακτήθηκε ἀπὸ τὰ κυβερνητικὰ πλοῖα στὶς 30-8-1831 («Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος ΣΤ, φ. 68, 5-9-1831). Εἰδικὸς ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν Ὕδρα εἶχε ἐπιτύχει, στὶς ἀρχὲς τοῦ Αὐγούστου 1831, νὰ πείση μερικοὺς ἀπὸ τοὺς διοικητὲς τῶν κυβερνητικῶν πλοίων ποὺ βρίσκονταν στὰ παράλια τῆς Μάνης νὰ προσχωρήσουν στὴν ἀντιπολίτευση. Παράλληλα, ἦλθε σὲ συνεννόηση μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐξεγερμένων Μανιατῶν γιὰ τὸν καθορισμὸ κοινῆς δράσης. Βλ. Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 3-8-1831, ἀντ., Πρόκριτοι τῆς νήσου Ὕδρας πρὸς τὴ Συνταγματικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης, συνημμένο στό: Ἰ. Τομπακάκης [Δ/τὴς Καλαμάτας καὶ Νησίου] πρὸς Κυβερνήτη, 13-8-1831. Πρβλ. Ἀρχεῖον Κοινότητος Ὕδρας, τόμ. ΙΕ, σ. 501.

10. «Γενικὴ Ἐφημερίς», ἔτος ΣΤ, φ. 68, 5-9-1831, σ. 430 - 431. Βλ. καὶ ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 879, 22-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας καὶ Νησίου πρὸς Κυβερνήτη.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

τεία στὴ Μεσσηνία, ἐπέμειναν νὰ προσβάλουν τὶς Κιτριές. Στὶς 23 πρὸς 24 Αὐγ. 1831, ὕστερα ἀπὸ 20ωρη ἐπίθεση ἀπὸ ξηρὰ καὶ θάλασσα, οἱ κάτοικοι παρέδωσαν τὴν ὀχυρὴ αὐτὴ θέση καὶ ἀποχώρησαν [11]. Δυὸ μέρες ἀργότερα 500 Μανιάτες, μὲ τὸν Κατσάκο ἐπικεφαλῆς, κατέλαβαν τὸ Ἁλμυρό, ἀφοῦ τὸ ἐγκατέλειψαν οἱ Καπετανάκηδες μόλις εἶδαν ὅτι τὰ ὑδραϊκὰ πλοῖα ἑτοιμάζονταν νὰ τοὺς κτυπήσουν. Ἡ ἀπουσία κυβερνητικῶν πλοίων δὲν φόβισε μόνο τοὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ Ἁλμυροῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ὁπλαρχηγοὺς τῆς Δυτικῆς Σπάρτης, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μέχρι τώρα βοηθήσει τὴν Κυβέρνηση στὸ μακροχρόνιο ἀγώνα της ἐναντίον τῆς οἰκογένειας τῶν Μαυρομιχάληδων [12]. Ἡ ἀδράνεια αὐτὴ τῶν ὁπλαρχηγῶν ἐξασφάλιζε τὰ νῶτα τῶν Μανιατῶν καὶ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ κινηθοῦν ἀνενόχλητοι πρὸς τὴ Μεσσηνία.

Τὸ Ἁλμυρὸ ὁρίστηκε κέντρο συγκέντρωσης τῶν ἀντικυβερνητικῶν στρατευμάτων. Σὲ λίγο ἔφθασε ἐκεῖ ἡ Συνταγματικὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης, διοικητικὸ ὄργανο τῶν ἐξεγερμένων Μανιατῶν, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἐπιτροπὴ τῆς Ὕδρας ἄρχισαν νὰ καταρτίζουν τὰ σχέδιά τους. Συγχρόνως, ἐπιστολὲς ποὺ στάλθηκαν σὲ ὅλες τὶς ἐπαρχίες τῆς Σπάρτης καλοῦσαν τοὺς κατοίκους νὰ ἐκλέξουν τοὺς πληρεξουσίους των γιὰ τὴν Ἐθνοσυνέλευση τῆς Ὕδρας καὶ νὰ σπεύσουν, ὅσοι ἤθελαν, νὰ καταταχθοῦν στὸ συνταγματικὸ στρατό, ποὺ ἑτοιμαζόταν, ὅπως ἔλεγαν, νὰ ἐνθαρρύνη καὶ τοὺς λοιποὺς Πελοποννησίους νὰ ἐκφράσουν ἐλεύθερα τὰ αἰσθήματά τους. Δὲν ἔλειψε ἡ ὑπόμνηση ὅτι θὰ πληρώνονταν κανονικὰ γι' αὐτή τους τὴν πατριωτικὴ ὑπηρεσία, ἐνῶ στοὺς πιὸ διστακτικοὺς τονίστηκε ἡ ὑποχρέωση νὰ φανοῦν ἀντάξιοι ἀπόγονοι τοῦ Λεωνίδα [13]. Μέχρι τὴν 1η Σεπτ. 1831 εἶχαν συγκεντρωθῆ 1.000 - 2.000 περίπου ἄνδρες, ποὺ δὲν ἀντιπροσώπευαν φυσικὰ ὅλη τὴν Δυτικὴ Σπάρτη. Ἡ πειθαρχία τῶν ἀτίθασων αὐτῶν παλικαριῶν ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα προβλήματα τῆς ὑδραϊκῆς ἐπιτροπῆς, ἐπειδὴ φοβόταν μήπως μιὰ παρεκτροπὴ ἀμαυρώση τὸ σκοπὸ

11. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 892, 24-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβέρνηση, καθὼς καὶ τὰ συνημμένα ἔγγραφα· Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 23-8-1831 καὶ 25-8-1831, Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Καλαμάτα.

12. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 901, 27-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβερνήτη· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 15, 8-9-1831, πρωτ., Ἔκτακτος Ἐπίτροπος Σπάρτης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Σκαρδαμούλα.

13. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 75, 31-8-1831, ἀντ., Συνταγματικὴ Δ/κὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Σταυροπηγίου ἀπὸ Ἁλμυρὸ (βλ. παράρτημα ἀρ. 2), συνημμένο μαζὶ μὲ 3 ἄλλα ἔγγραφα παρόμοιου περιεχομένου στὸ ὑπ' ἀρ. 16 ἔγγραφο τῆς 8-9-1831.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ὅλης τῆς ἐπιχείρησης. Ὁ φόβος ἦταν δικαιολογημένος : οἱ Μανιάτες εἶχαν πολλὲς φορὲς συνδυάσει τὴν ἐπιδίωξη εὐγενῶν στόχων μὲ τὴν ἁρπαγὴ καὶ τὴ λεησία.

Οἱ Καλαματιανοί, στὸ μεταξύ, ἔβλεπαν μὲ ἀνησυχία ὅλες αὐτὲς τὶς δραστηριότητες τῶν ἀντιπολιτευομένων, ἐνῶ ὁ Διοικητής τους δὲν ἔκρυβε τὴν ἀγωνία του μήπως ναυαγήσουν οἱ προσπάθειες ποὺ κατέβαλε γιὰ νὰ πάρουν οἱ ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων τὴν *«εὐθεῖαν ὁδόν»*[14]. Φόβος κατέλαβε τοὺς πολίτες, ὅταν, ὕστερα ἀπὸ τὴ κατάληψη τῶν κυβερνητικῶν πλοίων, οἱ Ὑδραῖοι κυριάρχησαν στὰ παράλια τῆς Μάνης καὶ τῆς Μεσσηνίας. Οἱ καθησυχαστικὲς ἐγκύκλιοι ποὺ μοίρασε ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ὕδρας ἀπὸ τὸν «Ἀπόλλωνα» δὲν μείωσαν οὔτε στὸ ἐλάχιστο τὶς ἀνησυχίες τῶν πολιτῶν[15]. Οἱ ἐλπίδες στηρίχτηκαν στὸ Γενναῖο Κολοκοτρώνη, ποὺ ἔφθασε μὲ 300 περίπου ἄνδρες γιὰ νὰ ἐνισχύση τὸ ἐκεῖ στρατοπεδευμένο ΙΘ΄ τάγμα τοῦ Βλαχόπουλου, καὶ στὴ διαβεβαίωση τῆς Κυβέρνησης ὅτι ἐθνικὰ καὶ ρωσικὰ πλοῖα ἀναχώρησαν καὶ σὲ λίγο φθάνουν γιὰ νὰ σκορπίσουν τὰ ὑδραϊκά[16].

Ἡ πρώτη σύγκρουση ἦταν ἀτυχὴς γιὰ τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα : μιὰ ὁμάδα Μανιατῶν, χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς ἐπιτροπῆς, προχώρησε ἀπὸ τὸ Ἁλμυρὸ μέχρι τὰ Γιαννιτσάνικα, λίγα χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, ὅπου ὀχυρώθηκε σὲ δυὸ πύργους τοῦ Κανερίνη Καπετανάκη. Ἐναντίον τους ἦλθε ὁ Γενναῖος καὶ στὴ συμπλοκὴ ποὺ ἐπακολούθησε φονεύθηκαν δύο ἄνδρες του καὶ πληγώθηκαν τρεῖς[17]. Οἱ Μανιάτες μπόρεσαν τελικὰ νὰ διατηρήσουν τὴ στρατηγικὴ αὐτὴ θέση καὶ σὲ λίγο, μὲ τὴ βοήθεια τῶν ὑδραϊκῶν πλοίων, νὰ καταλάβουν καὶ τὸ τελωνεῖο τῆς Καλαμάτας. Τρομαγμένοι οἱ Καλαματιανοὶ θέλησαν νὰ μεταφέρουν τὰ ὑπάρχοντά τους σὲ ἀσφαλὲς μέρος, ἐμποδίστηκαν ὅμως ἀπὸ τὸ Διοικητή, ποὺ τοὺς διαβεβαίωσε ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος[18].

Ὁ Κατσάκος, ἐπικεφαλῆς τῶν Μανιατῶν του, πλησίασε στὴν Καλαμάτα καὶ μὲ προκηρύξεις ὑποσχέθηκε στοὺς κατοίκους *«ἀσφάλεια,*

---

14. Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 17-8-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Καλαμάτα.

15. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 879, 22-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβερνήτη.

16. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 6228, 27-8-1831, σχ., Γραμμ. Ἐπικρατείας πρὸς Δ/τή Καλαμάτας.

17. ΓΑΚ, Πληρεξούσιος Τοποτηρητής, φακ. 19, 31-8-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Καρύταινα.

18. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 8-9-1831, πρωτ., Πολίτες Καλαμάτας πρὸς Κυβερνήτη.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

εὐταξία καὶ προστασία», ἂν ἔφευγαν ἀπὸ τὴν πόλη τους τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα. Ἐπειδὴ δὲν ἱκανοποιήθηκε τὸ αἴτημά του, διέταξε ἐπίθεση. Στὶς 2 Σεπτ. 1831, λίγο πρὶν τὴ χαραυγή, στίφη Μανιατῶν προσέβαλαν τὶς ὀχυρὲς θέσεις τῆς πόλης. Παράλληλα, ἕνα κανόνι ποὺ οἱ Ὑδραῖοι ναῦτες εἶχαν βγάλει στὴν ξηρά, ἄρχισε νὰ βάλλη ἀπὸ τὸ μέρος τῆς παραλίας. Τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα ἀπέκρουσαν τὴν ἔφοδο μέχρις ὅτου ὁ Νικήτας Φλέσσας, στὸν ὁποῖο εἶχε ἀνατεθῆ ἡ φύλαξη ἑνὸς σπιτιοῦ κοντὰ στὸ τεῖχος, διευκόλυνε τὴν εἴσοδο τῶν Μανιατῶν παραδίνοντας τὴ θέση του καὶ βοηθώντας στὴν κατάληψη ἄλλων τριῶν σπιτιῶν. Οἱ ἐπιτιθέμενοι ὅμως δὲν μπόρεσαν νὰ προχωρήσουν περισσότερο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς πόλης καὶ ὁ πόλεμος, ἀπὸ τὶς ἴδιες θέσεις, συνεχίστηκε ὅλη τὴν ἡμέρα. Ὡστόσο, ἡ προδοσία τοῦ Φλέσσα ὑπέσκαψε ἀκόμη περισσότερο τὸ κλονισμένο ἤδη ἠθικὸ τῶν πολιορκουμένων. Ἄρχισαν λιποταξίες, ἐνῶ ὅλους φόβιζε ὁ κίνδυνος νέας προδοσίας: Ὁ Διοικητὴς καὶ ὁ Γενναῖος ὑποπτεύονταν τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ ΙΘ΄ τάγματος, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴ σειρά τους, ὑποπτεύονταν τοὺς ἀντικυβερνητικοὺς Καλαματιανούς. Σταθμίζοντας τὰ δεδομένα ὁ Γενναῖος ἀποφάσισε τὴν ὑποχώρηση καὶ μαζὶ μὲ τοὺς στρατιῶτες καὶ τὴ Διοίκηση ἔφυγε τὰ μεσάνυχτα γιὰ τὴ Φουρτζάλα, μιὰ ὥρα ἀπόσταση ἀπὸ τὴν Καλαμάτα. Τόσο βιαστικὴ ὑπῆρξε ἡ φυγή, ὥστε μερικοὶ στρατιῶτες δὲν εἰδοποιήθηκαν καί, παραμένοντας στὶς θέσεις τους, αἰφνιδίασαν τοὺς Μανιάτες, οἱ ὁποῖοι τὸ πρωῒ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου ὥρμησαν ἀκάλυπτοι νὰ καταλάβουν τὴν πόλη. Οἱ ἀπώλειες σὲ ἄνδρες ἐρέθισαν στὸ ἔπακρο τὰ σπαρτιατικὰ στίφη καὶ ἡ ὀργή τους ξέσπασε ὄχι στοὺς λίγους στρατιῶτες τῆς Κυβέρνησης, ποὺ τοὺς ἄφησαν νὰ φύγουν μὲ συμφωνία, ἀλλὰ στοὺς δυστυχεῖς καὶ ἀνυπεράσπιστους πλέον κατοίκους τῆς Καλαμάτας. Σπίτια καὶ μαγαζιὰ λεηλατήθηκαν, ἐνῶ κινδύνεψε καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων[19].

Ἡ κατάληψη τῆς Καλαμάτας ἀπὸ τοὺς Μανιάτες προκάλεσε αἰ-

19. Γενναίου Κολοκοτρώνη, Ἀπομνημονεύματα [χειρόγραφο Α], ἐπιμ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτη, στὴ σειρὰ «Ἀπομνημονεύματα Ἀγωνιστῶν τοῦ 21» ἀρ. 1, ἔκδ. «Βιβλιοθήκη», Ἀθῆναι 1955, σ. 210 - 211. Πρβλ. ΓΑΚ, Γραμματεία Στρατιωτικῶν, φακ. 110, 14-9-1831, πρωτ., Ἰ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατιωτικῶν ἀπὸ Φουρτζάλα· Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 2-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Καλαμάτα· ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ. - Προσ. Διοικ., φακ. 98, 7-9-1831, πρωτ., Π. Μπούας πρὸς [Αὐγ. Καποδίστρια (;)] ἀπὸ Ναύπλιο· ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 113, ἀρ. 1, 4-9-1831, πρωτ., Α. Βόβος πρὸς Γραμμ. Δ/σύνης ἀπὸ Νησὶ (βλ. παράρτημα ἀρ. 3). Γιὰ τὴν προδοσία τοῦ Ν. Φλέσσα βλ. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 112, 21-9-1831, πρωτ., Ἰ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Φουρτζάλα, συνημμένο στό: Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ., 21-9-1831. Γιὰ τὶς λεηλασίες τῶν Μανιατῶν βλ. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 8-9-1831, πρωτ., Πολίτες Καλαμάτας πρὸς Κυβερνήτη.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

σθηση μεγάλη καὶ ὁδήγησε σὲ ἔκφραση φρονημάτων ποὺ οἱ περιστάσεις δὲν εἶχαν ἐπιτρέψει τὴν ἐκδήλωσή τους. Οἱ ἀντικυβερνητικοὶ τῆς νότιας Μεσσηνίας πῆραν θάρρος καὶ ἐκμεταλλευόμενοι τὴν ξαφνικὴ φυγὴ τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Διοίκησης, ποὺ ὑποχώρησαν βορειότερα, κατόρθωσαν νὰ ἐπιβάλουν στοὺς λοιποὺς κατοίκους τὴ θέλησή τους. Ὅλα τὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας Καλαμάτας, τὸ Νησὶ (Μεσσήνη)[20], ἡ Ἀνδρούσα[21], χωριὰ τῆς Μικρομάνης καὶ τὰ Ἐμπλάκικα[22] ἔσπευσαν μέ ἀναφορές, ποὺ συνέταξε ἡ ἐπαρχιακὴ δημογεροντία ἢ ἡ συνέλευση τῶν πολιτῶν, νὰ ταχθοῦν μὲ τὸ μέρος τῶν ἀντιπολιτευομένων. Κι ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμε ὅτι ὁ φόβος τῶν Μανιατῶν καὶ οἱ ὑποσχέσεις τῆς διοικητικῆς τους ἐπιτροπῆς γιὰ μειωμένους φόρους ἀνάγκασαν ἢ παραπλάνησαν τοὺς κατοίκους νὰ δείξουν συμπάθεια πρὸς τοὺς συνταγματικούς, ἡ διαπίστωση παραμένει ὅτι ἡ τόσο διατυμπανιζόμενη ἀπόλυτη ἀφοσίωση τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου στὸν Κυβερνήτη δὲν ἀνταποκρινόταν πάντοτε στὰ πράγματα, ἀλλὰ ἦταν ἀσταθὴς καὶ κατασκεύασμα, μερικὲς φορὲς τουλάχιστο, τῶν διοικητικῶν του ὀργάνων[23].

Ἡ Συνταγματικὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης ἐπαίνεσε ὡς γνήσιους πατριῶτες ὅσους ἀσπάστηκαν τὴν ὑπόθεσή της καὶ τοὺς παρότρυνε νὰ κρατήσουν τὰ ἐθνικὰ εἰσοδήματα γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἀντικυβερνητικοῦ στρατοῦ καὶ νὰ ἐκλέξουν γρήγορα νέους, συνταγματικοὺς αὐτὴ τὴ φορά, πληρεξουσίους. Ἐπίσης συμβούλεψε νὰ ἀντικατασταθοῦν, ἂν φαινόταν ἀναγκαῖο, οἱ δημογέροντες, γιατὶ αὐτοὶ εἶχαν διοριστῆ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση[24]. Παράλληλα, γιὰ νὰ διασκεδάση τοὺς φόβους ποὺ δικαιολογημένα δημιούργησε στοὺς κατοίκους ἡ λεηλασία τῆς Καλαμάτας, ἡ ἐπιτροπὴ ἀπέδωσε τὰ δεινὰ στὴν πρόκληση τάχα τῶν στρατευμάτων τῆς Κυβέρνησης καὶ ὑποσχέθηκε *«εὐταξία»*, ἀσφάλεια καὶ ὑπεράσπιση ἀπὸ κάθε ἀπειλή[25]. Μερικοὶ ὁμόφρονες, τέλος, δρα-

20. ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 113, ἀρ. 1, 4-9-1831, πρωτ., Α. Βόβος πρὸς Γραμμ. Δ/σύνης ἀπὸ Νησὶ (βλ. παράρτημα ἀρ. 3).

21. ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 114, 4-9-1831, ἀντ., Ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία Ἀνδρούσης πρὸς Δ/κὴ Συνταγμ. Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 824 ἔγγραφο τῆς 19-9-1831.

22. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 749, 6-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Ἀνδρούσης, Μικρομάνης καὶ Ἐμπλακίκων πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Κατσαροῦ. Τὰ Ἐμπλάκικα ἢ Ἐμπλάκια ἢ Ἰμλιάκια ἦταν τουρκόνυμα χωριὰ τῆς Μεσσηνίας.

23. Πρβλ. καὶ ἐφημερίδα «Ὁ Ἀπόλλων», ἀρ. 57, 23-9-1831, σ. 237.

24. ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ. - Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, ἀρ. 84, 4-9-1831, πρωτ., Δ/κὴ Συνταγμ. Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς Ἐπαρχ. Δημογεροντία Ἀνδρούσης καὶ λοιποὺς κατοίκους ἀπὸ Καλαμάτα (βλ. παράρτημα ἀρ. 4).

25. ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 113, ἀρ. 78, 4-9-1831, πρωτ., Δ/κὴ Συνταγμ. Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Καμαρίου ἀπὸ Καλαμάτα, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 798 ἔγγραφο τῆς 12-9-1831.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

στηριοποιήθηκαν μὲ ὑποσχέσεις δόξας, τιμῶν, ἀξιωμάτων κλπ.[26], ἐνῶ ἄλλοι, ποὺ παρέμειναν πιστοὶ στὴν Κυβέρνηση, παρακινήθηκαν καὶ πάλι νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν πλάνη τους καὶ νὰ λάβουν μέρος στὸν *«εὐγενῆ σκοπό»*[27].

Ἡ ἀπήχηση τῆς νίκης τῶν Μανιατῶν διαμόρφωσε γιὰ τὴν ἀντιπολίτευση εὐνοϊκὲς συνθῆκες ὄχι μόνο στὶς ἐπαρχίες γύρω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, ἀλλὰ σ' ὅλη τὴ νότια Πελοπόννησο. Στὴν Κορώνη οἱ συνταγματικοί, ποὺ χάρηκαν γιὰ τὴν πτώση τῆς Καλαμάτας, ἄρχισαν νὰ κινοῦνται δραστήρια γιὰ μιὰ συνεννόηση μὲ τὸν Κατσάκο, καὶ γι' αὐτὸ διάχυτος ἦταν στὴν πόλη ὁ φόβος προδοσίας[28]. Οἱ Μανιάτες ἐξ ἄλλου τῆς Ἀνατολικῆς Σπάρτης, θέλοντας νὰ ἐπαναλάβουν καὶ αὐτοὶ τὰ «κατορθώματα» τῶν συναδέλφων τους τοῦ δυτικοῦ τμήματος, ἑτοιμάζονταν νὰ εἰσβάλουν στὴ Λακωνία. Ὁ Διοικητὴς τῆς τελευταίας καὶ ὁ στρατηγὸς Γ. Γιατράκος ἀγωνίζονταν νὰ προκαταλάβουν ἐκεῖνες τὶς θέσεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ ἐμπόδιζαν κάθε εἰσβολή, ἀλλὰ οἱ κάτοικοι ἔδειχναν ἀδράνεια. Δὲν ἤθελαν νὰ ἐξοπλιστοῦν παρὰ μόνον ἂν ἔφθανε στὴν περιοχὴ ἱκανὴ στρατιωτικὴ δύναμη γιὰ νὰ τοὺς ὑπερασπιστῇ· ἄλλοι, ἐνῶ κινδύνευε ἡ ἴδια τους ἡ περιουσία, ἐπέμεναν νὰ πληρώνωνται γιὰ τὴν προσωρινή τους αὐτὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία. Σὲ συνεχῆ ἐγρήγορση βρισκόταν καὶ ὁ Διοικητὴς Σπάρτης, γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ μαζὶ μὲ τὸν Γερουσιαστὴ Τζανετάκη Γρηγοράκη τὶς ἀναμενόμενες ἀπόπειρες τῶν Ἀνατολικοσπαρτιατῶν νὰ λεηλατήσουν καὶ τὴν περιοχὴ τοῦ Ἔλους[29]. Παράλληλα, ὅπως ἀναφέρθηκε, στὴ Δυτικὴ Σπάρτη οἱ ὁπλαρχηγοὶ τηροῦσαν οὐδέτερη στάση· ἄλλοι ἀπὸ φόβο γιὰ τὰ κτήματά τους, ποὺ βρίσκονταν σὲ ἐδάφη ἐλεγχόμενα ἀπὸ τοὺς Μανιάτες, ἄλλοι γιατὶ δὲν ἔβλεπαν ναυτικὴ κυβερνητικὴ δύναμη, ἄλλοι, τέλος, ἀπὸ συμπάθεια πρὸς τοὺς συνταγματικούς[30]. Στὸ φῶς αὐτῶν τῶν

26. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 112, 21-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Νησί, καὶ κυρίως οἱ συνημμένες τρεῖς ἐπιστολὲς τοῦ Νικ. Φλέσσα πρὸς τοὺς συνεργάτες του μὲ ἡμερομηνία 3 Σεπτ. 1831.

27. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 80, 4-9-1831, ἀντ., Συνταγμ. Δ/κὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς Καπετανιάνους καὶ Κουμουνδουριάνους ἀπὸ Καλαμάτα, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 15 ἔγγραφο τῆς 8-9-1831.

28. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 108, ἀρ. 613, 4-8-1831 καὶ φακ. 109, ἀρ. 625, 8-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Μεσσηνιακῶν φρουρίων πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Κορώνη.

29. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 4471, 7-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Λακεδαίμονος καὶ Μονεμβασίας πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Μιστρᾶ· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 6295, 6-9-1831, σχ., Γραμμ. Ἐπικρατείας πρὸς Δ/τὴ Λακεδαίμονος· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 550, 11-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Σπάρτης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Μαραθονῆσι.

30. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 15, 8-9-1831, πρωτ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Σκαρδαμούλα.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ἐξελίξεων δὲν ἦταν ὑπερβολικὸ γιὰ τὴν ὑδραϊκὴ ἐπιτροπὴ νὰ ὁραματίζεται παρόμοιες προόδους καὶ στὶς ἄλλες ἐπαρχίες τῆς Πελοποννήσου, ἂν προωθοῦνταν ἐκεῖ οἱ δυνάμεις τοῦ Κατσάκου. Μὲ τὴν ἐμφάνιση ὅμως στὸ προσκήνιο δύο νέων παραγόντων, τοῦ γαλλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, τὰ γεγονότα ἔλαβαν ἄλλη τροπή.

Ὅταν ἔφθασε στὴ Μεθώνη, ὅπου εἶχαν τὸ στρατόπεδό τους οἱ Γάλλοι, ἡ εἴδηση γιὰ τὴν κατάληψη καὶ λεηλασία τῆς Καλαμάτας ὕστερα ἀπὸ τὴν ὑποχώρηση τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων, ὁ στρατηγὸς Guéhéneuc ἔστειλε ἀμέσως, μὲ δική του πρωτοβουλία, τμῆμα στρατιωτῶν γιὰ νὰ προστατεύσουν τὴν πόλη καὶ τοὺς κατοίκους ἀπὸ τὶς αὐθαιρεσίες τῶν Μανιατῶν[31]. Πρῶτο εἰσέπλευσε στὸ λιμάνι τῆς Καλαμάτας, στὶς 5 Σεπτ. 1831, ἕνα γαλλικὸ μπρίκι. Ὁ διοικητής του παρουσίασε ἔγγραφο τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ καὶ διέταξε τὴν ἐκκένωση τῆς πόλης ἀπὸ ὅλα τὰ ἔνοπλα σώματα, καθὼς καὶ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ὑδραϊκῶν πλοίων. Ἀπαγόρευσε ὅμως τὴν ἐξαγωγὴ λαφύρων, πρᾶγμα ποὺ προκάλεσε τὴν ἀντίδραση τῶν Μανιατῶν. Μὲ δυσκολία ὁ Κατσάκος μπόρεσε νὰ πείσῃ τούς συμπατριῶτες του νὰ ἀναχωρήσουν, χωρὶς τὴ λεία τους, γιὰ τὰ Γιαννιτσάνικα. Ἡ ἄφιξη, τὴν ἄλλη μέρα, 800 Γάλλων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ταγματάρχη Barthélemy σταθεροποίησε τὸ γαλλικὸ ἔλεγχο τῆς Καλαμάτας. Ἀλλὰ ἡ μεταφορὰ στὴν πόλη κανονιῶν καὶ ὁ κυματισμὸς τῆς τρίχρωμης γαλλικῆς σημαίας στὰ τείχη θὰ δημιούργησαν σὲ πολλοὺς ἀμφιβολίες γιὰ τὸν πραγματικὸ σκοπὸ τῆς ἐπέμβασης. Περίεργες ἰδιαίτερα φάνηκαν οἱ ἀκριτομύθιες Γάλλων στρατιωτικῶν ὅτι, μέχρις ὅτου ρυθμιστοῦν τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, δὲν πρόκειται νὰ ἀνεχθοῦν τήν παραμονὴ στὴν Καλαμάτα κυβερνητικῶν ἢ ἀντικυβερνητικῶν ἀρχῶν παρὰ μόνο τὴν ἐκλογὴ τοπικῆς ἀρχῆς[32].

31. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 4-9-1831, ἀντ., Ἰ. Μαρσᾶν [Ἐπίτροπος τῆς ἑλληνικῆς Κυβέρνησης στὸ γαλλικὸ στρατόπεδο] πρὸς Δ/τὴ Μεσσηνιακῶν φρουρίων ἀπὸ Μεθώνη, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 616 ἔγγραφο τῆς 5-9-1831. Πρβλ. Pellion, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 226. Τὸ γαλλικὸ ἐκστρατευτικὸ σῶμα βρισκόταν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Αὔγ. τοῦ 1828, ὅταν στάλθηκε, μὲ ἐντολὴ τῆς Διάσκεψης τοῦ Λονδίνου, γιὰ τὴν ἐκδίωξη τῶν αἰγυπτιακῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Ὕστερα ἀπὸ τὴ φιλελεύθερη ἐπανάσταση τοῦ Ἰουλίου 1830 στὸ Παρίσι, οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ στήν Ἑλλάδα ἄρχισαν νὰ ἐκφράζουν ἐντονώτερα τὴν ἀντίθεσή τους πρὸς τὸ αὐστηρὸ κυβερνητικὸ σύστημα τοῦ Ἰ. Καποδίστρια. Μέχρι τὴν ἀποχώρηση ὅμως τοῦ στρατηγοῦ Schneider, διαδόχου τοῦ στρατηγοῦ Maison, ἡ ἀντίθεση αὐτὴ δὲν ἀφέθηκε νὰ ἐκδηλωθῇ μὲ πράξεις. Τὸν στρατηγὸ Schneider ἀντικατέστησε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1831 ὁ στρατηγὸς Guéhéneuc. Βλ. σχετικὰ D.C. Fleming, John Capodistrias and the Conference of London (1828-1831), Thessaloniki 1970, σ. 39-40, 49, 156, 159.

32. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 6-9-1831 καὶ 7-9-1831, ἀντ., Κ. Π. Κυριακὸς

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

Ἡ ἡγεσία τῶν Μανιατῶν δὲν ἔφερε ἀντίρρηση στὶς πρωτοβουλίες τῶν Γάλλων, ἀλλά, ἀντίθετα, τοὺς παρότρυνε νὰ ἐπεκτείνουν τὴν «προστασία» τους καὶ στὶς γειτονικὲς τῆς Καλαμάτας ἐπαρχίες, ποὺ μόλις εἶχαν ἐκδηλώσει τὶς συνταγματικές τους προτιμήσεις, καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπάνοδο τῶν κυβερνητικῶν ἀρχῶν καὶ στρατευμάτων *«διὰ νὰ μὴ τυραννήσωσι καὶ πάλιν τοὺς πολίτας.. »* [33]. Τοῦτο ἑρμηνεύεται, ἂν σκεφτοῦμε ὅτι ἀπειλητικὸς διαγραφόταν ὁ ὁρίζοντας γιὰ τοὺς ἐπιδρομεῖς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση στὴν περιοχὴ τῶν δυνάμεων τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη.

Ἀπὸ τὴν Καρύταινα ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ εἶχε παρακολουθήσει μὲ ἀγωνία τὴν προσπάθεια τοῦ Γενναίου νὰ ὑπερασπίση τὴν Καλαμάτα. Ὅταν οἱ ἐκκλήσεις τῶν πολιορκουμένων γιὰ βοήθεια ἔγιναν ἀπελπιστικές, διέταξε τὴν κινητοποίηση τῶν κατοίκων τῆς κεντρικῆς Πελοποννήσου καὶ τὴ διεύθυνσή τους πρὸς τὰ μέρη ποὺ κινδύνευαν. Καὶ γιὰ νὰ διευκολύνη τὴν πάνδημη στρατολογία, ἔδωσε ἐντολὴ νὰ κλειστῆ ἡ ἀγορὰ τῆς Τρίπολης, γιατὶ ἡ λειτουργία της συγκέντρωνε τοὺς κατοίκους τῶν γύρω περιοχῶν καὶ τούς ἐμπόδιζε νὰ προστρέχουν στὰ ὅπλα [34]. Παράλληλα, μὲ αἴτησή του, ἡ Κυβέρνηση προωθοῦσε πρὸς τὰ ἐκεῖ τμήματα ἱππικοῦ καὶ ὑποσχέθηκε τὴ γρήγορη ἀποστολὴ ταγμάτων. Στὶς 8 Σεπτ. 1831 ὁ Θ. Κολοκοτρώνης καὶ τὸ ἐλαφρὸ ἱππικό, ποὺ στὸ μεταξὺ εἶχε φθάσει, διευθύνθηκαν πρὸς τὴ Σκάλα, ὅπου ὁ Γενναῖος, μετὰ τὴν πτώση τῆς Καλαμάτας, εἶχε στήσει τὸ στρατόπεδό του. Ἤδη ὁ ἀριθμὸς τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων ποὺ βρίσκονταν ἐκεῖ εἶχε αὐξηθῆ σημαντικὰ μὲ τὴ συνεχῆ προσέλευση ἐνόπλων κατοίκων. Μιὰ ἐπίθεση ἐπομένως ἐναντίον τῶν Μανιατῶν φαινόταν νὰ ὑπόσχεται ὄχι δύσκολη νίκη. Ἡ παρουσία ὅμως τῶν Γάλλων καὶ ἡ ἀβεβαιότητα γιὰ τὶς προθέσεις τους ἐμπόδιζαν, πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον, τὴν ἀνάληψη δράσης. Ὁ Ἕλληνας στρατηγὸς ἔκρινε φρόνιμο νὰ ζητήση ἀπὸ τὴν Κυβέρνησή του ὁδηγίες ποὺ θὰ τὸν βοηθοῦσαν νὰ ἀντιμετωπίση σωστὰ τὴ νέα κατάσταση. Συγχρόνως, ἐπέμεινε καὶ πάλι

πρὸς [Δ/τὴ Λακεδαίμονος] ἀπὸ Ὀπισινοχώρια (βλ. παράρτημα ἀρ. 5), συνημμένα στὸ ὑπ' ἀρ. 4472 ἔγγραφο τῆς 7-9-1831· ΓΑΚ, Πληρεξ. Τοποτηρητής, φακ. 19, 7-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς [Αὐγ. Καποδίστρια] ἀπὸ Ντεντέμπεη. Πρβλ. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τ. Δ, σ. 298.

33. Συνταγμ. Δ/κὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς τὸν Στρατηγὸν τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον Γαλλικῶν Στρατευμάτων, 7-9-1831, στὴν ἐφημ. «Ὁ Ἀπόλλων», φ. 58, 26-9-1831, σ. 239 - 240.

34. ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτ., φακ. 19, 3-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Καρύταινα· ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτ., φακ. 19, 6-9-1831, πρωτ., Ν. Καρώρης [Δ/τὴς Τριπόλεως] πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Τρίπολη.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

στὴν ἀποστολὴ δύο ταγμάτων, γιὰ νὰ ἀποτελέσουν τὴ σταθερὴ βάση σὲ μελλοντικὲς ἐπιχειρήσεις [35].

Στὴν Καλαμάτα μερικὲς ἐνέργειες τῶν Γάλλων ὁδηγοῦσαν στὴν ἀποσαφήνιση τῶν προθέσεών τους. Μὲ τὴν ἐνθάρρυνση τοῦ ταγματάρχη Barthélemy καὶ τὴ δυναμικὴ παρουσία τῆς ὑδραϊκῆς καὶ τῆς σπαρτιατικῆς ἐπιτροπῆς, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι Καλαματιανοὶ μπόρεσαν νὰ πείσουν τοὺς συμπολίτες τους νὰ ζητήσουν, γιὰ τὴν ἀσφάλεια τάχα τῆς πόλης τους, τὴν παραμονὴ τῶν Γάλλων, ἕως ὅτου τελειώση ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευση. Μολονότι μερικοὶ πολίτες διαμαρτυρήθηκαν ὅτι ἡ προστασία θὰ ἔπρεπε νὰ προέρχεται καὶ ἀπὸ τὶς τρεῖς Συμμαχικὲς Δυνάμεις, ἡ σχετικὴ αἴτηση ὑπογράφτηκε καὶ στάλθηκε στὸ Γάλλο στρατηγό [36]. Τοὺς Καλαματιανοὺς μιμήθηκαν καὶ οἱ Νησιῶτες : μόλις ἔμαθαν ὅτι πλησιάζουν τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα, ζήτησαν ἀπὸ τοὺς Γάλλους νὰ καταλάβουν τὴν πόλη τους. Ὁ Διοικητὴς ὅμως Καλαμάτας καὶ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης πρόφθασαν καὶ τὸ πρωῒ τῆς 9ης Σεπτ. 1831 μπῆκαν πρῶτοι στὸ Νησί· μαζί τους εἶχαν τὸ ἐλαφρὸ ἱππικό, ποὺ τὸ διοικοῦσε ὁ Χατζηχρῆστος.

Σὲ λίγο ἐμφανίστηκε ἕνας ἡμίλοχος Γάλλων καὶ ὁ ἐπικεφαλῆς τους παρέδωσε ἐπιστολὴ τοῦ Barthélemy μὲ τὴν ὁποία ζητοῦσε ἀπὸ τὸ Γέρο τοῦ Μοριᾶ νὰ μὴν εἰσέλθη στὸ Νησί, ἢ, ἂν εἶχε ἤδη εἰσέλθει, νὰ τὸ ἐγκαταλείψη. Καὶ τοῦτο γιατὶ ὁ Γάλλος ταγματάρχης εἶχε λάβει ρητὲς ἐντολὲς ἀπὸ τὸ στρατηγό του νὰ καταλάβη αὐτὸς τὴν Καλαμάτα καὶ τό Νησί. Ἡ ἀπάντηση τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἦταν πολὺ διπλωματική : Δὲν μποροῦσε νὰ παραδώση τὴν πόλη, γιατὶ εἶχε ἤδη ἀναφέρει τὴν ἐκεῖ ἄφιξή του στὴν Κυβέρνηση καὶ περίμενε τὶς ἐντολές της. Ὑποσχέθηκε πάντως νὰ γνωστοποιήση τὸ αἴτημα τοῦ Γάλλου ἀρχηγοῦ ἀμέσως, ἀλλὰ τόνισε ὅτι μόνο μὲ διαταγὴ τοῦ Κυβερνήτη θὰ ἐγκατέλειπε τὴ θέση αὐτή [37]. Ὁ Barthélemy μὲ δύο νέες ἐπιστολὲς ἐπέμεινε στὴν ἀρχική του πρόταση καὶ δὲν δίστασε νὰ ἀπειλήση ὅτι οἱ διαταγὲς ποὺ εἶχε τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ὑποστηρίξη τὸ αἴτημά του μὲ τὴ δύναμη τῶν

35. ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτ., φακ. 19, 7-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Ντεντέμπεη· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 9-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Σκάλα, συνημμένο στό : Ν. Καρώρης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 8-9-1831.

36. Αὐτόθι. Πρβλ. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 10-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί.

37. Γ. Τερτσέτη, Ἀπομνημονεύματα Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, [Ἀπομνημονεύματα Θεοδώρου Κολοκοτρώνη], ἐπιμ. Ντίνου Κονόμου, Ἀθήνα 1970, σ. 216 - 217. Πρβλ. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 109, 9-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί, καθὼς καὶ τὰ δύο συνημμένα ἔγγραφα.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ὅπλων. Ὅμως ὁ Ἕλληνας στρατηγὸς παρέμεινε ἀμετάπειστος [38] καὶ παράλληλα μὲ τὶς συνεχεῖς του ἐκκλήσεις πρὸς τὴν Κυβέρνηση γιὰ συγκεκριμένες ὁδηγίες, εἰδοποίησε τὸν Γενναῖο νὰ σπεύση σὲ βοήθειά του, ἂν παρατηρήση καμμιὰ ἐπιθετικὴ κίνηση τῶν Γάλλων [39]. Ἡ ἴδια ἀρνητικὴ ἀπάντηση δόθηκε καὶ στὸν ἐπικεφαλῆς 200 περίπου Γάλλων ποὺ ἔφθασαν ἀπὸ τὸ Νεόκαστρο μὲ ἐντολὴ τοῦ στρατηγοῦ τους νὰ καταλάβουν τό Νησί [40]. Σὲ λίγο ὁ Δ. Καλλέργης μὲ τμήματα τακτικοῦ ἱππικοῦ μπῆκε στὸ Νησὶ καὶ ἐνίσχυσε τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα.

Ὁ Κυβερνήτης παρακολουθοῦσε τὶς ἐνέργειες τῶν Γάλλων μὲ φανερὴ ἀνησυχία. Ἡ καχυποψία του ἦταν δικαιολογημένη, ἀφοῦ γνώριζε ὅτι εἶχαν προηγηθῆ ἐπαφὲς μεταξὺ Γάλλων καὶ Μανιατῶν : μάλιστα ὁ ἴδιος ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ εἶχε συναντήσει στὸ Λιμένι τοὺς Μαυρομιχάληδες [41]. Παρόλα αὐτά, ἀναγκάστηκε νὰ εὐχαριστήση τὸν στρατηγὸ Guéhéneuc, ὅταν ὁ τελευταῖος τοῦ γνωστοποίησε ὅτι διέταξε τὴν κατάληψη τῆς Καλαμάτας γιὰ νὰ τὴν προστατεύση, μετὰ τὴ φυγὴ τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων, ἀπὸ τὴ λεηλασία καὶ φορολογία τῶν Μανιατῶν. Στὴ συνέχεια ὅμως τῆς ἐπιστολῆς του ὁ Ἰ. Καποδίστριας παρακαλοῦσε τὸ Γάλλο στρατηγὸ νὰ διατάξη τὴν παράδοση τῆς Καλαμάτας στὶς ἑλληνικὲς ἀρχὲς καὶ στρατεύματα, γιατί ἡ παραμονὴ τῶν Γάλλων στὴν πόλη αὐτὴ θὰ ἐμπόδιζε τὶς κυβερνητικὲς δυνάμεις νὰ κινηθοῦν ἐλεύθερα μὲ σκοπὸ νὰ ἀποτρέψουν νέες ἐπιδρομὲς τῶν Μανιατῶν στὶς ἐπαρχίες τῆς Πελοποννήσου [42]. Καὶ γιὰ νὰ ἐνισχύση τὴν παράκλησή του αὐτὴ ὁ Κυβερνήτης προσπάθησε νὰ ἐπιτύχη τὴν εὐμενῆ

---

38. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 109, 10-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί, καθὼς καὶ τὰ συνημμένα ἔγγραφα.

39. ΓΑΚ, Χειρόγραφο 78 (= Ἀπομνημονεύματα Γενναίου Κολοκοτρώνη), φυλλάδιο Δ (= παράρτημα ἐγγράφων), 9-9-1831, ἀντ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γενναῖο ἀπὸ Νησί.

40. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 9-9-1831, πρωτ., Ἰ. Μαρσᾶν πρὸς Γραμμ. Ἐπικρ. ἀπὸ Μεθώνη· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 10-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί.

41. Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, ἀρ. 223, 12-8-1831, ἀντ., Ἀστυνομία Ἀνδρούβιστας πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας ἀπὸ Σκαρδαμούλα, συνημμένο στό : Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη, 13-8-1831· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 274, ἀρ. 495, 21-8-1831, πρωτ., Δ/τὴς Μεσσηνιακῶν φρουρίων πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας ἀπὸ Κορώνη. Πρβλ. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τ. Δ, σ. 298.

42. F. O. 32/23, φ. 64, 5/17-9-1831, ἀντ., L. Guéhéneuc πρὸς Ἰ. Καποδίστρια ἀπὸ Μεθώνη (ἐπιτ. 23/9β)· F. O. 32/23, φφ. 66 - 69, 10/22-9-1831, ἀντ., Ἰ. Καποδίστριας πρὸς L. Guéhéneuc (ἐπιτ. 23/9γ). Βλ. καὶ ΓΑΚ, Χειρ. 78, φυλ. Δ, ἀρ. 46, 10-9-1831, ἀντ., Κυβερνήτης πρὸς Θ. Κολοκοτρώνη. Πρβλ. Ἀ. Παπαδόπουλου-Βρετοῦ, Mémoires biographiques – historiques sur le Président de la Grèce, le comte Jean Capodistrias..., τόμ. Β, Paris 1838, σ. 272.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

μεσολάβηση τοῦ Γάλλου ἀντιπρέσβη. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπέφυγε νὰ γράψη στὸ στρατηγὸ τὴ γνώμη του, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι τὸ ὅλο θέμα ἦταν στρατιωτικό [43]. Συγχρόνως, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ποὺ ἐπαινέθηκε γιὰ τὴν πατριωτική του ἄρνηση νὰ παραδώση τὸ Νησί, διατάχθηκε νὰ παραμείνη μὲ τὸ στράτευμά του στὴ θέση του, μέχρις ὅτου ἡ ἀπάντηση τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ καθορίση τὴ μελλοντικὴ στάση τῆς Κυβέρνησης [44]. Τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα ἔπρεπε, σύμφωνα μὲ ρητὲς ἐντολὲς τοῦ Ἰ. Καποδίστρια, νὰ σταθεροποιηθοῦν, γιὰ νὰ μὴν ἀφήσουν πλέον εὐκαιρία ἐπιτυχίας στοὺς *«ληστὲς τοῦ Λιμενίου ἢ στοὺς συμβούλους των»*, καὶ νὰ ἀποφύγουν καταχρήσεις σὲ βάρος τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς [45]. Λιγώτερο διπλωματικὸς ὁ Αὐγ. Καποδίστριας ὑποκινοῦσε τὸν ἐθνικὸ ἐγωϊσμὸ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὅταν ἔγραφε : *«Δὲν πιστεύω νὰ θελήσουν οἱ Γάλλοι νὰ μεταχειρισθοῦν βίαν τῶν ὅπλων· ἀλλὰ καὶ τούτου δοθέντος εἶμαι βεβαιότατος, ὅτι θέλετε τοὺς ἀπαντήσει γενναίως καὶ χωρὶς τὸν παραμικρὸν δισταγμόν. Εἶναι καλὸν νὰ δείξουν φανερῶς μίαν ὥραν ἀρχήτερα τὸν σκοπόν τους, ἀλλὰ μὲ λόγια καὶ φόβητρα δὲν θέλουν μᾶς ξιππάσει...»* [46].

Ἡ μέχρι τώρα πρόοδος τῶν ἀντιπολιτευομένων ὀφειλόταν, κατὰ μεγάλο μέρος, στὴ ναυτικὴ ὑπεροχή τους. Ἡ Κυβέρνηση ἀγωνίστηκε ὑπεράνθρωπα γιὰ νὰ ἀναπληρώση τὴ ναυτικὴ δύναμη ποὺ στερήθηκε μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν ἐθνικῶν πλοίων στὸν Πόρο [47]. Ὡστόσο, ἀναγκάστηκε νὰ ζητήση καὶ πάλι τὴ συνδρομὴ τοῦ Ricord. Ὁ Ρῶσος ἀντιναύαρχος, ποὺ ἔδειχνε ὑπερβολικὸ ζῆλο γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Κυβέρνησης τοῦ Ἰ. Καποδίστρια, πρόθυμα ἔπλευσε μὲ τὴ φρεγάτα του στὰ μεσσηνιακὰ παράλια [48]. Ἀφοῦ παρέλαβε μερικὰ κυβερνητικὰ πλοῖα ποὺ βρίσκονταν σὲ ἀσφάλεια στὸ λιμάνι τῆς Κορώνης, στὶς 10 Σεπτ. 1831 ἀπέκλεισε τὰ ἀντικυβερνητικὰ πλοῖα στὸ Ἁλμυρό. Οἱ Ὑδραῖοι ἀπέρριψαν τὶς προτάσεις τοῦ Ricord γιὰ ὑποταγὴ καὶ προσπάθησαν νὰ φύγουν, ἀλλὰ ὁ ἄνεμος δὲν τοὺς βοήθησε. Σὲ λίγο, ἀντιγράφοντας τὶς

43. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τόμ. Δ, σ. 292, 293 καὶ ὑποσημείωση, 294.

44. ΓΑΚ, Χειρ. 78, φυλ. Δ, 12/24-9-1831, ἀντ., Κυβερνήτης πρὸς Θ. Κολοκοτρώνη.

45. Ἰ. Καποδίστριας πρὸς ἀντισυνταγματάρχη Καλλέργη, 15/27-9-1831, στοῦ Α. Παπαδόπουλου-Βρετοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 273· τοῦ ἴδιου, **Notizie storico - biografiche sul colonello Demetrio Callergi...**, Corfu 1843, σ. 55 - 56.

46. Διάφορα ἔγγραφα καὶ ἐπιστολαὶ ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Ἰω. Κολοκοτρώνη, ἀφορῶντα τὰς κατὰ τὸ 1832... συμβάσας κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀνωμαλίας καὶ ἀναρχίας, ἔκδ. Χ. Ν. Φιλαδελφέως, Ἀθῆναι 1855, σ. 32 - 33.

47. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 10-9-1831, πρωτ., Σπυρίδων Βαλσαμάκης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Πόρο.

48. F. O. 32/23, φφ. 85 - 91, 22/4-10-1831, ἀντ., P. Ricord πρὸς J. Lalande ἀπὸ Ναύπλιο (ἐπιτ. 23/9η). Πρβλ. Α. Παπαδόπουλου - Βρετοῦ, **Mémoires...**, σ. 274 - 275.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ἐνέργειες τοῦ Μιαούλη, ἔκαυσαν τὸ μπρίκι τοῦ Δέμπη καὶ βύθισαν μιὰ γολέτα· δυὸ ἄλλα πλοῖα, τὸν «Ἀπόλλωνα» καὶ τὸ μπρίκι τοῦ Λαλεχοῦ, δὲν πρόλαβαν νὰ τὰ καταστρέψουν, γιατί πρόφθασαν νὰ τὰ κυριεύσουν οἱ ἄνδρες τοῦ Ricord. Λίγοι μόνο ναῦτες πιάστηκαν στὸν «Ἀπόλλωνα», ἐνῶ οἱ περισσότεροι διέφυγαν στὴν Καλαμάτα ὑπὸ τὴν προστασία τῶν Γάλλων [49].

Οἱ Μανιάτες κατατρόμαξαν ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν, ὄχι χωρὶς ταραχές, στὰ ὁρμητήριά τους. Στὴν Καλαμάτα παρέμειναν οἱ ἀρχηγοί τους καὶ μαζί μὲ τὴν ὑδραϊκὴ ἐπιτροπὴ ἀγωνίζονταν νὰ περισώσουν ὅ,τι μποροῦσαν ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐπιτυχίες. Γιατὶ τὰ ἀρχικὰ σχέδια γιὰ ἀντικυβερνητικὴ δραστηριότητα καὶ στὶς ἄλλες ἐπαρχίες τῆς Πελοποννήσου ἦταν πλέον ἀπραγματοποίητα, ἀφοῦ ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων εἶχε ἀνατραπῆ σαφῶς ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως : τὸ Νησὶ κατεῖχε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης μὲ τὸ ἐλαφρὸ καὶ τακτικὸ ἱππικό, στὰ παράλια κυριαρχοῦσε ὁ Ricord καὶ σὲ θέσεις γύρω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, στὴ Φουρτζάλα καὶ τὸ Καμάρι, ὁ Γενναῖος εἶχε συγκεντρώσει περισσότερους ἀπὸ 2.000 ἄνδρες. Στὶς δύσκολες αὐτὲς στιγμὲς ἡ ἀνοχὴ καὶ μερικὲς φορὲς ἡ φανερὴ ὑποστήριξη τῶν Γάλλων ὑπῆρξαν πολύτιμες γιὰ τοὺς ἀντικυβερνητικούς.

Ὁ ταγματάρχης Barthélemy, ἀφοῦ ἀπέτυχε νὰ πείσῃ ἢ νὰ φοβίσῃ τὸν Θ. Κολοκοτρώνη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Νησί, ἀνακάλεσε τὸ ἀπό-

---

49. F. O. 32/23, φφ. 78 - 80, Σεπτ. 1831, ἀντ., Ἐμμ. Βούλγαρης κ. ἄ. πρὸς J. Lalande (ἐπιτ. 23/9Σ)· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 11-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς [Κυβερνήτη] ἀπὸ Νησί, συνημμένο στό : Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 11-9-1831· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 969, 12-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβέρνηση ἀπὸ Νησί. Βλ. καὶ A. Prokesch-Osten, Geschichte des Abfalls der Griechen vom Türkischen Reiche, τόμ. 1 - 6, Vienna 1867, ἑλλην. μετάφραση Γ. Ἀντωνιάδου, τόμ. Β, Ἀθῆναι 1869, σ. 501 - 502. Πρβλ. ἐφημ. «Ὁ Ἀπόλλων», φ. 57, 23-9-1831, σ. 237 - 238 καὶ φ. 59, 30-9-1831, σ. 244 - 246· «Γενικὴ Ἐφημερίς», ἔτος ΣΤ, φ. 72, 19-9-1831, σ. 457, ὅπου ἀποφεύγεται ἡ μνεία τῆς ρωσικῆς βοήθειας καὶ χρησιμοποιοῦνται οἱ λέξεις *«ἐθνικὰ»* ἢ *«ἡμέτερα»* πλοῖα. Ὁ Ricord περηφανεύτηκε γι' αὐτὸ του τὸ «κατόρθωμα» (: ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 12-9-1831, ἀντ., Ricord πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης ἀπὸ Ἁλμυρὸ (βλ. παράρτημα ἀρ. 6), συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 556 ἔγγραφο τῆς 14-9-1831), ἐνῶ ὁ Κυβερνήτης τὸν συγχάρηκε καὶ τοῦ ζήτησε νὰ διευθύνῃ στὸ Ναύπλιο τὰ δύο ὑδραϊκὰ πλοῖα ποὺ συνέλαβε. Βλ. Mendelssohn-Bartholdy, ἔνθ' ἀνωτ., τ. Β, σ. 367 - 368. Οἱ ἐνέργειες αὐτὲς τοῦ Ricord προκάλεσαν τὴ διαμαρτυρία τῶν μοιράρχων J. Lalande καὶ S. Pym. Βλ. F.O. 32/23, φφ. 82 - 83, 14/26-9-1831, ἀντ., S. Pym καὶ J. Lalande πρὸς P. Ricord ἀπὸ Ναύπλιο (ἐπιτ. 23/9ζ)· F.O. 32/23, φφ. 85 - 91, 22/4-10-1831, ἀντ., P. Ricord πρὸς J. Lalande ἀπὸ Ναύπλιο (ἐπιτ. 23/9η)· F O. 32/23, φφ. 93 - 95, 26/8-10-1831, ἀντ., J. Lalande πρὸς P. Ricord ἀπὸ Ναύπλιο (ἐπιτ. 23/9θ).

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

σπασμα ποὺ εἶχε στείλει γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ εἰδοποίησε ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε στὰ κυβερνητικὰ ἢ τὰ ἀντικυβερνητικὰ στρατεύματα νὰ περάσουν μέσα ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Καλαμάτας. Ὅπως ὅμως ἐξελίχτηκαν τὰ πράγματα, ἡ ἀπαγόρευση αὐτὴ διευκόλυνε μόνο τὴν ὑποχώρηση τῶν Μανιατῶν καὶ ἐμπόδιζε τὴν καταδίωξή τους[50]. Στὶς 13 Σεπτ. 1831 ὁ ἴδιος ὁ στρατηγὸς Guéhéneuc ἔφθασε στὴν Καλαμάτα. Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Κυβερνήτη ἀπάντησε ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἀδυνατοῦσε νὰ ἐκκενώση τὴν Καλαμάτα, γιὰ νὰ μὴ μπορέσουν νὰ τὴ λεηλατήσουν καὶ πάλι, ὅπως τὴ λεηλάτησαν διαδοχικά, τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα ἢ τὰ στρατεύματα τῶν Μανιατῶν. Οἱ Γάλλοι, τόνιζε ὁ στρατηγός, δὲν θὰ ἐπέτρεπαν νὰ γίνουν τὰ ἐδάφη ποὺ κατέλαβαν θέατρο ἐμφυλίου πολέμου[51]. Ἴσως τὸ ἀρχικό του σχέδιο νὰ ἀπέβλεπε στὴν ἁπλῆ προφύλαξη τῆς Καλαμάτας ἀπὸ τὴ λεηλασία τῶν Μανιατῶν, ἀλλὰ οἱ ἀναφορὲς προστασίας ποὺ στάλθηκαν ἀπὸ τοὺς Καλαματιανοὺς καὶ τοὺς Νησιῶτες τὸν ἔπεισαν ὅτι μόνο τὰ γαλλικὰ στρατεύματα θὰ κατόρθωναν νὰ ἀσφαλίσουν ἀποτελεσματικὰ τὴν περιοχὴ αὐτή[52]. Φαίνεται πάντως ὅτι ὁ Γάλλος στρατηγὸς συμμεριζόταν τὴν πεποίθηση καὶ ἄλλων ἐκπροσώπων, ἐπισήμων ἢ ὄχι, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ὅτι οἱ ἀντικυβερνητικὲς ἐνέργειες δὲν συνιστοῦσαν πλέον ἁπλῆ ἀνταρσία, ὅπως διακήρυσσε ἡ Κυβέρνηση, ἀλλὰ ἀντιπολιτευτικὴ δραστηριότητα, ποὺ εἶχε ἀρχίσει νὰ ἀποκτᾶ ἐθνικὴ βάση[53]. Ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ προβλήματος τῶν Ἑλλήνων δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ὁδηγήση τὸ στρατηγὸ καὶ τοὺς ἄλλους Γάλλους ἀξιωματικοὺς σὲ ἐνέργειες ποὺ ἀπομακρύνονταν πολὺ ἀπὸ τὶς ἐντολὲς τοῦ πολεμικοῦ ὑπουργείου τους γιὰ τὴν ἠθικὴ ὑποστήριξη τῆς Κυβέρνησης Καποδίστρια, ἐνῶ συγχρόνως παραβιαζόταν καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς «μὴ ἐπεμβάσεως». Οἱ Γάλλοι ἐξ ἄλλου, ἐπειδὴ εἶχαν φιλελεύθερες ἰδέες, ἦταν ἐπόμενο νὰ βλέπουν μὲ συμπάθεια τὴν προσπάθεια τῶν ἀντιπολιτευομένων νὰ κατοχυρώσουν, ὅπως τόνιζαν, τὶς πολιτικὲς ἐλευθερίες τῶν Ἑλλήνων. Ἡ συμπάθεια αὐτὴ ἐνισχύθηκε, ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση δὲν δίστασε, γιὰ νὰ ἐπικρατήση, νὰ χρησιμοποιήση τὴ δύναμη τῶν ρωσικῶν ὅπλων καὶ ἔστειλε τὸν Ricord στὰ Πελοποννησιακὰ παράλια.

---

50. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 11-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 110, 13-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί.

51. F.O. 32/23, φ. 71, 12/24-9-1831, ἀντ., L. Guéhéneuc πρὸς Ἰ. Καποδίστρια ἀπὸ Μεθώνη (ἐπιτ. 23/9δ).

52. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 16-9-1831, πρωτ., Ἰ. Μαρσᾶν πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας ἀπὸ Μεθώνη.

53. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τ. Δ, σ. 275, 291.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

Ἀνεξάρτητα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἡ συνεχὴς κατοχὴ τῆς Καλαμάτας ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἀποτελοῦσε ἐπέμβαση στὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἡ ὁποία μόνο τὴν ἀντιπολίτευση θὰ ὠφελοῦσε, γιατὶ ὄχι μόνον ἐμποδίζονταν τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα νὰ πλήξουν τοὺς Μανιάτες ποὺ ὑποχωροῦσαν, ἀλλά, τὸ σπουδαιότερο, ἡ Κυβέρνηση ἐμφανιζόταν ὅτι δὲν εἶχε τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ δύναμη νὰ προστατεύση μόνη της τοὺς κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν[54]. Παράλληλα, ἡ ἀνοχὴ τῶν Γάλλων στὶς δραστηριότητες τῶν ἀντιπολιτευομένων ἑρμηνευόταν ὡς ὑποστήριξη πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀποτελοῦσε πρόκληση γιὰ τὴν Κυβέρνηση, ποὺ προσπαθοῦσε ν' ἀποδείξη ὅτι ὅλο τὸ ἔθνος καταδικάζει ὡς ληστρικὲς τὶς ἐνέργειες τῶν Μανιατῶν καὶ τῶν ὑποκινητῶν τους[55].

Ἡ Καλαμάτα ἔγινε τὸ ἄσυλο καὶ ὁρμητήριο τῶν ἀντιπολιτευομένων, ποὺ μπόρεσαν νὰ ἐπιβάλουν στοὺς Καλαματιανοὺς τὴν ἐκλογὴ ἀντικυβερνητικῶν πληρεξουσίων[56]. Παρὰ τὴν ἐπέμβαση ὅμως τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ, οἱ κάτοικοι ἀρνήθηκαν νὰ ἐκλέξουν νέα δημογεροντία σὲ ἀντικατάσταση αὐτῆς ποὺ εἶχε καταφύγει στὸ Νησί, κοντὰ στὴ Διοίκηση. Στὸ κυβερνητικὸ στρατόπεδο εἶχαν βρῆ ἄσυλο καὶ ἄλλοι Καλαματιανοί, ἐπειδὴ δὲν ἀνέχονταν τὶς πιέσεις τῶν πολιτικῶν τους ἀντιπάλων, καὶ κωφεύοντας στὶς ἐκκλήσεις τῶν Γάλλων, ποὺ ὑποστήριζαν πιὰ φανερὰ ὅλες τὶς ἐνέργειες τῶν ἀντικυβερνητικῶν, ἀρνήθηκαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν πόλη τους[57]. Ἡ ὑδραϊκὴ ἐπιτροπὴ στὸ μεταξὺ προσπαθοῦσε νὰ ἐξασφαλίση συνταγματικοὺς πληρεξουσίους καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐπαρχίες καὶ συνεχῶς παρακινοῦσε τοὺς κατοίκους νὰ ζητήσουν τὴν προστασία τῶν Γάλλων, γιατὶ διαφορετικὰ κινδύνευαν ἀπὸ τὶς αὐθαιρεσίες τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων[58]. Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέ-

54. Γενναίου Κολοκοτρώνη, Ἀπομνημονεύματα [χειρόγραφο Β], ἔκδ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτη, στὴ σειρὰ «Βιβλιοθήκη Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους» ἀρ. 2, Ἀθῆναι 1961, σ. 64.

55. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τ. Δ, σ. 300.

56. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 200, 11-9-1831, ἀντ., Ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία Καλαμάτας πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας ἀπὸ Νησί, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 971 ἔγγραφο τῆς 13-9-1831.

57. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 991, 16-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Γραμμ. Ἐπίκρ. ἀπὸ Νησί· Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 19-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί. Γιὰ τὶς ὑπερβασίες τῶν ἀντιπολιτευομένων καὶ τῶν Γάλλων σὲ βάρος τῶν κυβερνητικῶν στὴν Καλαμάτα, βλ. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 17-9-1831, ἀντ., Π. Μπούας πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας ἀπὸ Νησί, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 997 ἔγγραφο τῆς 18-9-1831· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 986, 15-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβέρνηση ἀπὸ Νησί (βλ. παράρτημα ἀρ. 7).

58. Αὐτόθι καὶ ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 969, 12-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί. Παρὰ τὶς ρητὲς ἐντολὲς τοῦ Ἰ. Καποδίστρια γιὰ πειθαρχίσ, οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ ἀποτρέψουν τὶς καταχρήσεις τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

σματα ἦταν τώρα πενιχρά: οἱ κάτοικοι ἀπέκρουσαν τὶς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς. Μόνον ὁ Παναγ. Παπατσώνης μπόρεσε, χρησιμοποιώντας μαζὶ μὲ τὴν πειθὼ καὶ τὴν ἀπάτη ἢ τὴ βία, νὰ συγκεντρώση ὅσες ὑπογραφὲς χρειαζόταν γιὰ νὰ ἐμφανίζεται ὡς πληρεξούσιος Ἐμπλακίκων [59].

Ἡ ἀποτυχία αὐτὴ τῆς ἐπιτροπῆς ὀφειλόταν κυρίως στὴν ἐπάνοδο τῶν κυβερνητικῶν ἀρχῶν καὶ στρατευμάτων, ποὺ ἡ ἀρχικὴ πρόοδος τῶν Μανιατῶν εἶχε ἀπομακρύνει προσωρινά. Οἱ κυβερνητικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν πῆραν θάρρος, ἐνῶ ὅσοι εἶχαν κηρυχτῆ μὲ τὸ μέρος τῶν ἀντιπολιτευομένων *«ἀπενεκρώθησαν»* [60] ἢ δήλωσαν μετάνοια [61]· ἄλλοι, οἱ πρωταίτιοι κυρίως, πιάστηκαν [62]. Ἡ δραστηριότητα ἐξ ἄλλου καὶ ἐπαγρύπνηση τῶν Διοικητῶν Καλαμάτας καὶ Ἀνδρούσας ματαίωναν συνεχῶς τὰ σχέδια τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Γάλλων ὑποστηρικτῶν της [63]. Αὐτὸς ὅμως ποὺ κατεύθυνε ἀποτελεσματικὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ἐνέργειες τῶν κυβερνητικῶν δυνάμεων ἦταν ὁ Θ. Κολοκοτρώνης.

Μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ὑδραϊκοῦ στολίσκου στὸ Ἁλμυρό, ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ νόμισε ὅτι ἦταν ἡ πιὸ κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ καταφέρη ἀποφασιστικὸ πλῆγμα στὸν Κατσάκο καὶ τοὺς συντρόφους του. Στὶς 12 Σεπτ. ἐπικεφαλῆς τοῦ ἱππικοῦ καὶ προχωρώντας ἀπὸ τὴν παραλία, γιὰ νὰ μὴ προσκρούση στὴν ἀπαγόρευση τῶν Γάλλων, ἔφθασε στὸ Ἁλμυρό, ποὺ τὸ εἶχαν ἐγκαταλείψει οἱ Μανιάτες. Ἐκεῖ συνάντησε τοὺς Καπετανάκηδες καί ἄλλους ὁπλαρχηγοὺς τῆς περιοχῆς, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐπέπληξε γιὰ τὴν ἀδράνειά τους, πέτυχε νὰ ἀποσπάση τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ καταδιώξουν ἢ θὰ συλλάβουν τὸν Κατσάκο. Στὴ συνέχεια, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης εἶχε συνομιλία μὲ τὸ Ρῶσο ἀντιναύαρχο, ποὺ ὑποσχέθηκε νὰ πλεύση στὸ Λιμένι γιὰ νὰ κατεδαφίση μὲ τὰ πυ-

---

στρατιωτῶν σὲ βάρος τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς. Βλ. Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 15-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 1054, 26-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Γραμμ. Ἐπικρ. ἀπὸ Νησί.

59. ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 114, ἀρ. 824, 19-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Ἀνδρούσης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Ἀνδροῦσα (βλ. παράρτημα ἀρ. 8), καθὼς καὶ τὸ συνημμένο ἔγγραφο.

60. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 986, 15-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Κυβέρνηση ἀπὸ Νησί.

61. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 795, 12-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Ἀνδρούσης πρὸς Κυβέρνηση ἀπὸ Καμάρι.

62. Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 13-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 110, 13-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 4673, 17-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Τριπόλεως καὶ Λεονταρίου πρὸς Γραμμ. Ἐπικρ. ἀπὸ Μελιγαλᾶ.

63. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 1000, 18-9-1831, πρωτ., Δ/τὴς Καλαμάτας πρὸς Γραμμ. Ἐπικρ. ἀπὸ Νησί· Ἀρχ. Καπ., φακ. 340, 19-9-1831, πρωτ., Ἰ. Τομπακάκης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Νησί.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ροβόλα τῶν πλοίων του τοὺς πύργους τῶν Μανιατῶν. Καὶ γιὰ νὰ ἔχη πλήρη ἐπιτυχία ἡ ἐπιχείρηση, εἰδοποιήθηκε ὁ Π. Ἀναγνωστόπουλος, Ἔκτακτος Ἐπίτροπος τῆς Σπάρτης, νὰ σπεύση μαζὶ μὲ τοὺς ὁπλαρχηγοὺς τῆς Δυτικῆς Σπάρτης, τοὺς ὁποίους μπόρεσε νὰ συμφιλιώση, γιὰ νὰ βοηθήσουν ἀπὸ τὴν ξηρὰ τὰ σχέδια τοῦ ναυάρχου[64]. Ἀλλὰ τὸ σχέδιο αὐτὸ ἀπέτυχε, ἐπειδὴ ὁ Ricord προτίμησε νὰ συναντηθῆ μὲ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη στὸ Λιμένι σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος συνδιαλλαγῆς τους μὲ τὴν Κυβέρνηση[65]. Οὔτε ὅμως οἱ ὁπλαρχηγοὶ (καπετάνιοι) τοῦ Σταυροπηγίου καὶ τῆς Σκαρδαμούλας τήρησαν τὴν ὑπόσχεσή τους : μὲ διάφορες δικαιολογίες ἀρνήθηκαν νὰ κτυπήσουν ἀποτελεσματικὰ τὸν Κατσάκο, ποὺ μὲ 30 μόνον ἄνδρες εἶχε ὀχυρωθῆ στοὺς Δολούς, χωριὸ τοῦ Σταυροπηγίου[66]. Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, χωρὶς νὰ ἀποθαρρυνθῆ, πρότεινε ἕνα δεύτερο σχέδιο στὴν Κυβέρνησή του : τὴ χρησιμοποίηση ἐθνικῶν πλοίων γιὰ τὴν κατεδάφιση τῶν παραθαλασσίων πύργων τοῦ Λιμενιοῦ, τῶν Κιτριῶν καὶ τοῦ Χρηστέα στὸν Ἅγιο Δημήτριο. Ὑπερασπίζοντας τὴ νέα του πρόταση ἐπέμεινε ὅτι μόνον ἡ καταστροφὴ τῶν ὀχυρῶν αὐτῶν θὰ εἰρήνευε τὴν περιοχὴ καὶ θὰ ἀποδυνάμωνε τοὺς Μανιάτες[67]. Ἀντίθετα, ἂν γι-

64. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ., 110, 13-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ.-Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, ἀρ. 39 καὶ 47, 13-9-1831, πρωτ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης πρὸς Ν. Π. Μαυρομιχάλη ἀπὸ Σκαρδαμούλα· ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 41, 13-9-1831, πρωτ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης πρὸς Δ/τή Σπάρτης ἀπὸ Σκαρδαμούλα, συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 556 ἔγγραφο τῆς 14-9-1831. Γιὰ τὶς προσπάθειες τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρόπου Σπάρτης νὰ συμφιλιώση τοὺς ὁπλαρχηγοὺς τῆς Δυτ. Σπάρτης καὶ νὰ τοὺς ἀντιτάξη στὴ δύναμη τῶν Μαυρομιχάληδων, βλ. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 15, 8-9-1831, πρωτ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης πρὸς Κυβερνήτη ἀπὸ Σκαρδαμούλα. Πρβλ. ὁδηγίες τοῦ Κυβερνήτη : ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 4403, 13-9-1831, σχ., Κυβερνήτης πρὸς Π. Α. Ἀναγνωστόπουλο, Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης.

65. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 111, 18-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Νησί. Πρβλ. ἐφημ. «Ὁ Ἀπόλλων», φ. 57, 23-9-1831, σ. 238.

66. ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ.-Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, 16-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης ἀπὸ Νησί. Γιὰ τὶς ἀμφιταλαντεύσεις τῶν ὁπλαρχηγῶν τῆς Δυτικῆς Σπάρτης βλ. καὶ ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ.-Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, 16-9-1831, πρωτ., Καπετάνιοι Δυτ. Σπάρτης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης ἀπὸ Βαροῦσι· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 111, ἀρ. 63, 17-9-1831, ἀντ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης πρὸς τοὺς εἰς Σταυροπῆγι Καπεταναίους τῆς Δυτικῆς Σπάρτης ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ γολέτα «ἡ Λαίδη Κοδριγκτὼν» ἀπέναντι τῆς Σκαρδαμούλας, συνημμένο στό : Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ., 19-9-1831· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 112, 20-9-1831, πρωτ., Σταυριανὸς Καπετανάκης πρὸς Θ. Κολοκοτρώνη ἀπὸ Βαροῦσι, συνημμένο στό : Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ., 21-9-1831.

67. ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 111, 18-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Νησί.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

νόταν εἰσβολὴ στὴ Μάνη κυβερνητικῶν στρατευμάτων, ὑπῆρχε κίνδυνος οἱ κάτοικοι, ἀπὸ φόβο μήπως τιμωρηθοῦν γιὰ ὅσα ἔπραξαν, νὰ προσκαλέσουν τοὺς Γάλλους σὲ ὑπεράσπισή τους[68].

Στὶς 18 Σεπτ. 1831 ἡ ὑδραϊκὴ ἐπιτροπὴ παρέλαβε τοὺς συνταγματικοὺς πληρεξουσίους Καλαμάτας, Μάνης καὶ Ἐμπλακίκων, καθὼς καὶ τοὺς φυγάδες ναῦτες τῶν πλοίων ποὺ καταστράφηκαν ἢ ἐγκαταλείφθηκαν στὸ Ἁλμυρό, καὶ ἀπέπλευσε μὲ συνοδεία Γάλλων ἀξιωματικῶν γιὰ τὴν Ὕδρα[69]. Παρὰ τὴ γενικὴ ὅμως ὑποχώρηση τῶν ἀντιπολιτευομένων, οἱ Γάλλοι ἐπέμεναν νὰ κρατοῦν τὴν Καλαμάτα. Οὔτε ἔφερε ἀποτέλεσμα καὶ δεύτερη ἐπιστολὴ τοῦ Κυβερνήτη πρὸς τὸν Guéhéneuc, μὲ τὴν ὁποία ἀφοῦ ἐξέφραζε τὴ μεγάλη λύπη του γιὰ τὴν ἄρνηση τοῦ στρατηγοῦ νὰ παραδώσῃ τὴν Καλαμάτα στὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα, ἀνασκεύαζε τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι τὰ στρατεύματα αὐτὰ προέβησαν σὲ ἁρπαγὲς ἢ ὅτι ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στοὺς ἀντάρτες Μανιάτες καὶ τὶς κυβερνητικὲς δυνάμεις συνιστοῦσε ἐμφύλιο πόλεμο· τέλος, τόνιζε ὅτι ἡ ἄρνηση αὐτὴ θὰ εἶχε σοβαρὲς συνέπειες, ἀφοῦ ἦταν φυσικὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀντιπολιτευομένους καὶ νὰ ἀπογοητεύσῃ τοὺς νομιμόφρονες Ἕλληνες[70]. Ὁ Ἰ. Καποδίστριας βρισκόταν σὲ δύσκολη θέση, γιατὶ οἱ ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδας πρὸς τὴ Γαλλία ἦταν τέτοιες ποὺ δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ χρησιμοποιήσῃ ἄλλο τρόπο πίεσης παρὰ μόνο τὴν πειθώ. Στὸ τέλος, ἀπελπισμένος, διέταξε τὸν Διοικητὴ Καλαμάτας νὰ πῇ στοὺς Καλαματιανοὺς ὅτι *«ὀφείλουν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος ν' ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν ὅλοι καὶ ν' ἀφήσουν μεμονωμένους τοὺς καταλαβόντας τὴν πόλιν των»*[71].

Ὡστόσο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, ὅλη ἡ γύρω περιοχὴ ἐλεγχόταν πλέον ἀπὸ τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα. Οἱ Μανιάτες εἶχαν καταφύγει στὰ ὁρμητήριά τους, ἐνῶ ἡ θέση τοῦ Κατσάκου, ὕστερα ἀπὸ τὰ μέτρα ποὺ ἔλαβε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος Σπάρτης, χειροτέρευε συνεχῶς. Σὲ λίγο ὁ ἀγέρωχος Σπαρτιάτης θὰ ἐπιδιώξῃ συνδιαλλαγὴ μὲ τὴν Κυβέρνηση[72]. Ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ θεώρησε ὅτι εἶχε λήξει ἡ ἀποστολή του. Γι' αὐτό, ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι πλησιάζουν τὰ δύο τά-

68. ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ. - Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, 16-9-1831, πρωτ., Σταυριανὸς Καπετανάκης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Σπάρτης ἀπὸ Βαροῦσι· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 111, 19-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Νησί.

69. Αὐτόθι. Γιὰ τὴν ἄρνηση τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ νὰ παραδώσῃ τοὺς φυγάδες στὴν Κυβέρνηση, βλ. Mendelssohn-Bartholdy, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 367.

70. F.O. 32/23, φφ. 73 - 76, 17/29-9-1831, ἀντ., Ἰ. Καποδίστριας πρὸς L Guéhéneuc (ἐπιτ. 23/9ε).

71. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 4445, 21-9-1831, σχ., Κυβερνήτης πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας.

72. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 26-9-1831, πρωτ., Ἰ. Κολοκοτρώνης πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια ἀπὸ Νησί.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

γματα ποὺ ζήτησε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση, διέταξε τὴ διάλυση τῶν ἀτάκτων. Ἄφησε μόνο λίγους ἄνδρες μὲ τὸν Γενναῖο καθὼς καὶ τὸ ἐλαφρὸ ἱππικό, γιὰ νὰ κρατήσουν τὶς θέσεις γύρω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα μέχρι τὴν ἐγκατάσταση τῶν ταγμάτων. Ὁ ἴδιος μαζὶ μὲ τὸ τακτικὸ ἱππικὸ ἀναχώρησε γιὰ τὴν Καρύταινα[73].

Ὁ αἰφνιδιασμὸς αὐτὸς τῆς ἀντιπολίτευσης, μολονότι ἐπιχειρήθηκε ὑπὸ εὐνοϊκοὺς γι' αὐτὴν ὅρους, τελικὰ δὲν καρποφόρησε· ἡ Πελοπόννησος παρέμεινε καποδιστριακή[74]. Ἡ Κυβέρνηση, ἔχοντας ξεπεράσει κι' αὐτὴ τὴ θύελλα, μποροῦσε νὰ βλέπη τὸ μέλλον μὲ μεγαλύτερη αὐτοπεποίθηση. Οἱ Γάλλοι, βέβαια, ἦταν στὴν Καλαμάτα ἀκόμη, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναμενόμενη ὁριστικὴ ἀποκατάσταση τῆς τάξης στὴ Μεσσηνία καὶ Σπάρτη, δὲν θὰ μποροῦσαν γιὰ πολὺ νὰ δικαιολογήσουν τὴν παραμονή τους στὴν πόλη αὐτή. Ἔπειτα, οἱ αὐθαιρεσίες ποὺ διέπραξαν οἱ Μανιάτες ἔδιναν στὴν Κυβέρνηση τὴν εὐκαιρία νὰ στιγματίση ὅλες γενικὰ τὶς ἐνέργειες τῶν ἀντιπάλων της. Ὁ χρόνος ἐξ ἄλλου ἐργαζόταν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου εἶχε ἐπαναλάβει τὶς ἐργασίες της γιὰ τὴ λύση τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος καὶ οἱ ἀναμενόμενες νέες ὁδηγίες της πρὸς τοὺς διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους τῶν τριῶν Δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ εἶναι προτρεπτικὲς γιὰ τὴ διατήρηση τῆς προσωρινῆς Κυβέρνησης τοῦ Ἰ. Καποδίστρια. Ἐνθαρρυντικὴ φαινόταν καὶ ἡ κατάπνιξη, τὴν ἐποχὴ αὐτή, τῆς ἐπανάστασης τῶν Πολωνῶν ἀπὸ τοὺς Ρώσους[75], ποὺ ὄχι μόνο θὰ ἀπομάκρυνε κάθε κίνδυνο νὰ διαλυθῆ ἡ Τριπλὴ Συμμαχία καὶ θὰ ἐνίσχυε τὴ διαπραγματευτικὴ θέση τῆς Ρωσσίας στὰ συμμαχικὰ συνέδρια, ἀλλὰ καὶ θὰ ἔπληττε γενικὰ τὸ ἐπαναστατικὸ φρόνημα. Παράλληλα, οἱ νοικοκυραῖοι τῆς Ὕδρας εἶχαν κουραστῆ καὶ ἔδειχναν διαθέσεις συμβιβασμοῦ μὲ τὴν Κυβέρνηση[76]. Ἀλλὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ Ναυπλίου ἀνέκοψε βίαια τὶς προοπτικὲς μιᾶς συμφιλίωσης, καὶ ἐνέτεινε, μὲ καταστρεπτικὲς συνέπειες, τὸν ἐμφύλιο πόλεμο.

---

73. ΓΑΚ, Χειρ. 78, φυλ. Δ, 22-9-1831, ἀντ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γενναῖο Κολοκοτρώνη ἀπὸ Νησί· ΓΑΚ, Γραμμ. Στρατ., φακ. 112, 23-9-1831, πρωτ., Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς Γραμμ. Στρατ. ἀπὸ Δερβένια.

74. Ἰ. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, τ. Δ, σ. 299.

75. Ἡ Ἰουλιανὴ Ἐπανάσταση στὴ Γαλλία (1830) προκάλεσε ἁλυσιδωτὲς ἀντιδράσεις κατὰ τῶν αὐταρχικῶν καθεστώτων σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη. Οἱ Πολωνοὶ ξεσηκώθηκαν τότε γιὰ νὰ ἀποτινάξουν τὸ ρωσικὸ ζυγό. Τὸν ἀγώνα τους παρακολουθοῦσαν μὲ συμπάθεια πολλοὶ φιλελεύθεροι Ἕλληνες, ἐνῶ ὁ Κυβερνήτης ἐπιθυμοῦσε τὴ νίκη τῶν Ρώσων. Βλ. Ἀ. Παπαδόπουλου-Βρετοῦ, Notizie..., σ. 56.

76. Ἀ. Κοντοσταύλου, Τὰ περὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ναυπηγηθεισῶν φρεγατῶν, καὶ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ νομισματοκοπείου, Ἀθῆναι 1855, σ. 269· Ἀρχεῖα Λ. καὶ Γ. Κουντουριώτου, ἔκδ. Κ. Διαμάντη, τόμ. Ι, σ. 427 - 432.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ*

Ἀρ. 1

Ἰδιαίτερη ἐπιστολὴ τοῦ Διοικητῆ Κορίνθου πρὸς τὸν Μάρκο Δαμηράλη, Διοικητὴ Ἁγίου Πέτρου καὶ Πραστοῦ

(ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., Ἔκτ. Ἐπίτρ. - Προσ. Δ/ταί, φακ. 129, 13-8-1831, πρωτ.)

τῇ 13 Αὐγούστου 1831. ἐν Ναυπλίῳ.

Κύριε !

Ἀπὸ Τριπολ(ιτζ)ὰ Σᾶς ἔγραφον περὶ ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως καὶ ἤδη ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰδοποιήσω κατὰ χρέως, οἱ ἐκλεχθησόμενοι πληρεξούσιοι ἀπὸ μὲν τὸν Ἅγιον Πέτρον θέλει προσπαθήσετε νὰ εἶναι ὁ στρ(ατηγὸς) Π. Ζαφειρόπουλος καὶ ὁ ἀδελφός σας, καὶ ἀπὸ τὸν Πραστὸν οἱ Κ. Ἰωάννης Γούλενος καὶ Δημήτριος Καραμάνος, καὶ πρὸς τούτοις νὰ ἐνεργήσετε ἀναφοράς, αἱ ὁποῖαι νὰ παρέχουσι ὅλην τὴν πληρεξουσιότητα πρὸς τὴν αὐτοῦ εξ(οχότητα) καὶ τὴν μέχρι τέλους ἀφοσίωσιν· καὶ οἱ πληρεξούσιοι θέλει ἀκολουθήσωσι κατὰ τὰς Σοφὰς αὐτοῦ ὁδηγίας καὶ βουλεύματα. κρίνω περιττὸν νὰ σᾶς ἐκτανθῶ ἀλλὰ σᾶς προσφέρω τὰ φιλικά μου αἰσθήματα καὶ ὑποσημειοῦμαι.

ὅλος πρόθυμος ὡς ἀδελφὸς
Ἀ. Κοντάκης

Ἀρ. 2

Προκήρυξη τῆς Συνταγματικῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς κατοίκους Σταυροπηγίου

(ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, ἀρ. 75, 31-8-1831, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 16 ἔγγραφο τῆς 8-9-1831)

Ἀντίγραφον
αριθ. 75

Ἡ Συνταγματικὴ Διοικητικὴ Επιτροπὴ τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς Κατοίκους τοῦ Σταυροπηγίου.

Σήμερον ἔφθασεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνταῦθα, διὰ νὰ συσκεφθῇ μετὰ τοῦ Μοιράρχου τῆς Συνταγματικῆς Μοίρας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ὕδρας,

---

* Διατηρήσαμε τὴ στίξη καὶ τὴν ὀρθογραφία τῶν κειμένων. Γράψαμε μόνο μὲ κεφαλαῖο γράμμα ὅλα τὰ κύρια ὀνόματα.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

περὶ τῆς τελείας ἀποματαιώσεως τῶν ἀντισυνταγματικῶν σκοπῶν τοῦ αυθαιρέτου. Κύριοι, τὴν ταχίστην ἐκτέλεσιν {ἐκτέλεσιν} τῶν Συνταγματικῶν σκοπῶν μας ἔπρεπε νὰ τὴν ἐνεργήσωμεν ἀφοῦ ἤλθον καὶ τὰ Συνταγματικὰ πλοῖα, διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ὁρίων μας ἐξόδου τῶν στρατευμάτων μας, δυνάμει τῶν ὁποίων νὰ ἐνθαρρύνωμεν καὶ τοὺς συναδελφούς μας Πελοποννησίους εἰς τὸ νὰ ἐκφράσωσιν ἐλευθέρως τὰ αἰσθήματα των, ἅτινα εἶναι πάντι σύμφωνα μὲ τὰ ἐδικά μας. ἀλλὰ ἡ καταχθόνιος βία τὰ περιέστειλεν, ὅθεν καὶ ἐσπεύσαμεν πρὸ ἡμερῶν, νὰ τὰ ἀποστείλωμεν συνωδευμένα μὲ τὰ συνταγματικὰ πλοῖα, καὶ νὰ πράξωσιν ἀμφότεραι αἱ δυνάμεις αὗται, ὅσα Σεῖς αὐτοψεὶ ἴδατε, καὶ τὸ ὁποῖον ἀκόμη ἴσως δὲν ἐμάθατε, ὅτι μία μικρὰ φάλαγξ τοῦ Στρατοῦ μας ἐκυρίευσε τὸ τελωνεῖον τῆς Καλαμάτας ἐχθὲς τὸ ἑσπέρας, καὶ σήμερον οἱ ἔμποροι μὲ περισσοτέραν εὐταξίαν ἐνεργοῦν τὰς ἐμπορικάς των ὑπηρεσίας.

Ταῦτα ἐκθέτουσα Σας ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, Σᾶς προσκαλεῖ νὰ ἔλθετε εἰς συνεντευξιν της, καὶ νὰ ἐνδυθῆτε πλέον, συμμορφούμενοι μὲ ἡμᾶς, τὸ φρόνημα τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τοὺς φθοροποιοὺς σκοποὺς τοῦ αὐθαιρέτου Καποδίστρια, τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας, κυκλοφορῶν εἰς τὰς ἀρτηρίας Σας, καθὸ ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ Λεονίδα, Σᾶς ἔκαμεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐπιθυμῆτε τὴν κατάργησιν τῆς Βενετικῆς ἐξουσίας· ἀλλ᾽ εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲν ἐσυμμορφόθητε μὲ ἡμᾶς, ὑποπτευόμενοι τὸ ἀποβαῖνον ἀτυχές, καὶ τοῦτο, διότι δὲν ἔπαυον μερικοὶ συμπολῖται Σας νὰ Σᾶς εἰκονίζουν τὴν αὐθαίρετον Διοίκησιν Συνταγματικήν, ἀλλὰ πόσον ἡμάρτησαν οἱ ἄθλιοι ! προετίμησαν τὴν προδοσίαν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἔθνους ὅλου, διὰ τὸ μερικόν τους προσωρινὸν τέλος. Ἰδοὺ τέλος πάντων ἔχετε τρανὰ δείγματα πόσον οὗτοι Σᾶς ἠπάτουν καὶ πόσον τὸ ἀποβαῖνον τοῦ σκοποῦ μας θέλει εἶσθαι εὐτυχές. ἔλθετε λοιπόν, ἀδελφοί, ἐκπληροῦντες τὴν ἐπιθυμίαν Σας, νὰ συμμορφοθῆτε μὲ ἡμᾶς, ἀγονιζόμενοι διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Συντάγματος· ἀπαραμιότως μὲ τὸν πρῶτον κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας ἐνθουσιασμόν Σας, ἔλθετε νὰ λάβετε ὁδηγίας περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν νομίμων πληρεξουσίων Σας, τοὺς ὁποίους νὰ στείλετε εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Συντάγματος εἰς Ὕδραν κροτουμένην συνέλευσιν, ὅπου ὑπῆγον τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῶν ναυτικῶν νήσων, καὶ ὅπου ἀπέρχονται καὶ οἱ τῆς Σπάρτης, καὶ ἐπομένως ἐκλέγοντες ἕναν ἀξιώτερον ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Σας, διὰ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης, νὰ καταχωρηθῆτε ὅσοι εὐαρεστεῖσθε εἰς τὸν στρατιωτικὸν Κατάλογον, ἀπολαμβάνοντες τὸν μισθόν Σας καὶ τ.λ. ὡς καὶ οἱ λοιποί.

ἐν τοσούτῳ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπιρειδομένη εἰς τὰ καλὰ φρονήματα Σας,

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

κολακεύεται νὰ φρονῇ, ὅτι δὲν θέλει δεχθῆτε τὰς ἀρὰς τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

Τῇ 31 Αὐγούστου 1831. ἐν Ἁλμυρῷ. ἡ Ἐπιτροπὴ

Α. Π. Μαυρομιχάλης
Δημήτριος Πικουλάκης
(Τ. Σ.) Ἰωάννης Κ. Μαυρομιχάλης
Πασκάλης Γερακαράκης
Πιέρος Κοσονάκος
Δημήτριος Πουλικάκος
Β. Μέστιγας. (1)

Ἀρ. 3

Ἀναφορὰ τοῦ Α. Βόβου πρὸς τὴ Γραμματεία τῆς Δικαιοσύνης

(ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 113, ἀρ. 1, 4-9-1831, πρωτ.)

ἀρ. 1

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Σ. Γραμματείαν.

Ἀφ' οὗ οἱ λυμαιῶνες τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀντιπολιτευόμενοι Σπαρτιᾶται, μὲ τὰ πλοῖα τῶν ὁμογνωμόνων μὲ αὐτοὺς Ὑδραίων κατώρθωσαν νὰ καταλάβωσι τὸ κατὰ τὸν Λιμένα τῆς Καλαμάτας Τελωνεῖον κατὰ τὴν αην τοῦ παρόντος μηνός· ἀφ' οὗ ἐδιώρισαν ἀνόμως ἐπιστάτην εἰς αὐτό, ἀποβαλόντες ἐκεῖνον τὸν νομίμως διωρισμένον, διὰ νὰ συνάξῃ πρὸς ὄφελός των τὰ Δασμοτελωνιακὰ δικαιώματα τοῦ Ἔθνους, ἐπεχείρισαν νὰ εἰσβάλουν διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ξίφους, καὶ ⟨εἰς⟩ τὴν Καλαμάταν κατὰ τὴν νῦκτα τῆς αὐτῆς ἡμέρας· καὶ οὕτω κατέλαβον ἓν ὀσπήτιον χρησιμεῦον φυλακὴ ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν Στρατὸν τῇ προδοσίᾳ ὡς διαφημίζεται τοῦ ἐν αὐτῷ φυλάττοντος Φλέσσα· συνάμα δὲ καὶ ἄλλο ἕνα πλησίον.

Ὁ δὲ Διοικητὴς τῆς Καλαμάτας μὲ τὸν Ἀστυνόμον καὶ τὸν Συνταγματάρχην Γενναῖον, ἀντισταθεὶς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἔφυγε περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 2 καὶ 3 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ δὲν ἦλθεν ἐδῶ, ἢ εἰς χωρίον ἄλλο τῆς ἐπαρχίας του, ἀλλὰ κατέφυγεν εἰς Γαδουροχῶρι τῶν Ἐμπλακίκων· καὶ ἔφυγεν ὅταν ἦτον ἐλπὶς ὅτι οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἔμελλον νὰ ὀπισθοδρομήσουν, ἐὰν ἐπέμενε, κατηῃσχυμένοι καὶ ἄπρακτοι διὰ τὴν ἀνδρίαν τοῦ στρατοῦ μας. καὶ οὕτω ἐκυρίευσαν αὐτὴν πρὸς τὰ ἐξημερώματα τῆς 3 μὲ ἔφοδον καὶ διαμένουν μέχρι τῆς σημερον λαφυραγωγοῦντες τοὺς κατοίκους.

Πρὸς τὰ ἐξημερώματα τῆς αὐτῆς ἡμέρας χωρὶς προφανοῦς κινδύνου ἀναχωρεῖ λαθραίως ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἀστυνόμος, ὅστις εἶχε προνοή-

1. Τὸ ὀρθό : Γ. Δεμέστιχας.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

σει διὰ νὰ μετακομίση ἡμερόθεν εἰς Νεόκαστρον τὰ πράγματά του καὶ τὴν φαμηλίαν του.

Τούτων οὕτως ἐχόντων οἱ ἐνταῦθα κάτοικοι συνεκρότησαν Συνέλευσιν τὴν ἰδίαν ἡμέραν· διώρισαν πέντ' ἐξ ἀνθρώπους, καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς μὲ γράμματα φιλικὰ εἰς προσκυνησμὸν τῶν ἀντιπολιτευομένων. οἱ δὲ ἀντιπολιτευόμενοι εἰς ἀπάντησιν ἐπῆνεσαν τὴν τοιαύτην πρᾶξίν των, ὡς πατριωτικήν, τοὺς ὁδήγησαν νὰ κρατοῦν πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ στρατοῦ των τὰς ἐνοικιασμένας ἐθνικὰς προσόδους· νὰ διωρίσουν πληρεξουσίους ἄνδρας πεπαιδευμένους διὰ νὰ ἀπέλθουν εἰς Συνέλευσιν ὅπου ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος τοὺς προσκαλεῖ κτλ.

Τοιαύτην πρᾶξιν ἔκαμαν αὐθημερὸν ὅλα τὰ χωρία τῆς Καλαμάτας· λέγεται δὲ καὶ ἡ Ἀνδροῦσα, διότι ἔφυγεν ἐκεῖθεν ὁ Διοικητὴς της συνεννοήθη δὲ μὲ τὸν τῆς Καλαμάτας καὶ διαμένουν εἰς Σκάλλαν χωρίον τῆς Ἐπαρχίας Ἐμπλάκικα.... (1)

Ὑποσημειοῦμαι μὲ τὸ ὡς εἴρηται σέβας βαθύ.

Ἐν Νησίῳ τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1831.

ὁ Γραμ(ματεὺς) τοῦ Πρωτοκλ(ήτου)
Νησίου καὶ Καλαμ(άτας)
Α. Βόβος.

υγ. σήμερον τὴν 5 τοῦ αὐτοῦ ἦλθον ἐδῶ τριάντα στρατιῶται τῶν ἀντιπολιτευομένων τοὺς ὁποίους οἱ κάτοικοι ἐδέχθησαν ὡς φίλους.

Ἀρ. 4

Ἐπιστολὴ τῆς Συνταγματικῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σπάρτης πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴ δημογεροντία Ἀνδρούσας

(ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτρ. - Προσ. Δ/ταί, φακ. 98, ἀρ. 84, 4-9-1831, πρωτ.)

Ἀριθ. 84. Ἡ Συνταγματικὴ Διοικητηκὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Σπάρτης
Πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Δημογεροντίαν Ἀνδρούσης καί λοιποὺς
Κατοίκους.

»Ἔλαβεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἀναφοράν σας μὲ εὐχαρίστησιν μεγάλην, καθὼς καὶ τὰς προφορικὰς ἐκφράσεις τῶν ἀπεσταλμένων σας ἤκουσε μετὰ προσοχῆς.

Ἡ προθυμία σας καὶ πατριωτισμός σας, τὸν ὁποῖον ἐσπεύσατε νὰ δείξετε εἰς τὴν παροῦσαν εὐκαιρίαν, σᾶς κατασταίνει ἀξίους παντὸς ἐπαίνου, καὶ σᾶς δεικνύει καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς τῷ ὄντι γνήσια τέκνα τῆς Ἑλλάδος.

1. Στὴ συνέχεια ἐξηγεῖ πῶς προσπάθησε νὰ διαφυλάξη τὰ ἀρχεῖα τοῦ δικαστηρίου γιὰ νὰ μὴν πέσουν στὰ χέρια τῶν ἀντιπολιτευομένων.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

Εὐχόμεθα δὲ ν' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῶν Μεσσηνίων καὶ οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι· ἀλλ' ἐν ταὐτῷ σᾶς λέγομεν, ὅτι τῆς παρούσης περιστάσεως ἐπάναγκες εἶναι ἡ ἐσω{τε}τερικὴ ἡσυχία καὶ ἁρμονία, τὰ ὁποῖα μὲ χαράν μας ἐνέκφραστον ἐμάθομεν, ὅτι βασιλεύουν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Σας.

Αὐτὰ ταῦτα, Κύριοι, πρέπει νὰ πασχίζετε ὅλαις δυνάμεσι σιμὰ νὰ ἐπιπολάζουν, καὶ εἰς περίστασιν εἴτε ἀπειθείας εἴτε ἀντενεργείας θέλετε γράφειν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν σιμὰ νὰ σᾶς χωριγῶνται τὰ ἀνάλογα μέσα πρὸς κατάπαυσιν.

Πρὸς τούτοις θέλετε ἐκλέξειν ὅσον τάχος τοὺς Πληρεξουσίους σας καὶ τοὺς ἀποστείλειν ἐνταῦθα, ὅπου εὑρίσκονται καὶ οἱ τῆς Σπάρτης Πληρεξούσιοι καὶ ἐκεῖνοι τῆς Μεσσηνίας, διὰ νὰ διευθυνθοῦν ὅπου καὶ οἱ λοιποὶ Συνταγματικοί.

Προσέτι, κάτοικοι τῆς Ἀνδρούσας, μένει εἰς τὴν ἐξουσίαν σας νὰ ἐκλέξετε ἄλλους Ἐπαρχιακοὺς Δημογέροντας, ἐὰν καὶ οἱ ἐνεστῶτες ὄντες ἐκλελεγμένοι ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν εἶναι μᾶλλον Κυβερνητογέροντες, καὶ ὄχι Δημογέροντες· ἐὰν ὅμως καὶ εὐχαριστεῖσθε εἰς τοὺς παρόντας, δύνασθε νὰ τοὺς θεωρῆτε ὡς τοιούτους.

Οἱ ἀπεσταλμένοι σας θέλουσι σᾶς ἐκφρασθοῦν ὅσα μεθ' ἡμῶν ὡμίλησαμε προφορικῶς, καὶ καταγινόμενοι εἰς τὰς ὑποθέσεις σας, δὲν πρέπει νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὴν εἰδέαν σας κἀμμία ὑποψία φόβου, διότι ὁ τύραννος τῆς Πατρίδος μας ἐὰν ἀποτολμήσῃ νὰ στείλῃ στρατεύματα εἰς τὰ ἐδάφη σας τὰ Σπαρτιατικὰ στρατεύματα τοποθετημένα ἐν τῷ μέσῳ σας θέλουσιν ἀριστεύσειν πάλιν ἐναντίον των.

τῇ 4 7/μβρίου 1831. Καλαμάταν.

ἡ Ἐπιτροπή.

Ἀ. Π. Μαυρομιχάλης
Ἰω(άννης) Κ. Μαυρομιχάλης
[Τ.Σ.] Δημητριος Πυκουλακις
Π. Κοσονακος
Δ. Πουλικακος
Π. Γερακαρακις
Θομᾶς Τζουμακος
Γ. Δεμεστιχας
Νικολος Τεκουλακος

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

Ἀρ. 5

Ἀναφορὰ τοῦ Κ. Π. Κυριακοῦ πρὸς τὸν [Διοικητὴ Λακεδαίμονος]

(ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 275, 6-9-1831, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 4472 ἔγγραφο τῆς 7-9-1831)

εὐγενέστατε!

Σήμερον πρωΐ μὲ ἐπίτηδες ἄνθρωπον ὁποῦ τὸ χωρίον ἀπ' ἐδώ σᾶς ἔγραφεν, σᾶς ἔγραφα καὶ ἐγὼ ἱστορικῶς περὶ πάντων, καὶ τὸ γράμμα μου ἔδωσα πρὸς τὸν Κύριον Ἀντώνι Βουτζῆ, νὰ σᾶς ἀποστείλῃ μὲ τὸν ἴδιον αὐτὸν σταλέντα τους ἄνθρωπον, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἀμφιβάλλω νὰ λάβετε καὶ ἐνεργήσετε ὅσα πρὸς τὸ συμφέρον ἀποβλέπουν.

Ὁ Κύριος Γεώργης Στροῦμπος ἦλθε σήμερον ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ ἔσωθεν πληροφορεῖσθε, ἐσυνομιλήσαμεν μὲ τὸν ἴδιον καὶ τοὺς εἶπον ἐντυπώνοντας τους τὰ οὐσιώδη καὶ τὰ καλά. μ' ἔδειξε καὶ τὴν διαταγήν τοὺς κάματε κατ' αὐτὸ τοὺς παρεκίνησα καὶ ἐγὼ νὰ προκαταλάβουν τὰς ἀναγκαίας θέσεις διὰ τὰ ἐνδεχόμενα.

ὅλους τοὺς ἐδώ μὴ τοὺς νομίζετε ἀφοσιωμένους, εἶναι καὶ σμιγαδεροί, καὶ λάβετε μέτρα καὶ μέτρα δραστήρια καὶ ἄμεσα, καὶ ἡ πειθώ, καὶ ἡ πολιτικὴ ἂς μὴ λείπη, ξυπνῆστε διὰ τὸν θεόν.

χθὲς ἕνα μόνον πολεμικὸν Γαλλικὸν Μπρίκι ἦλθεν εἰς Καλαμάταν, οἱ Μανιάταις ἐξιπάσθησαν κατὰ πρῶτον, ἔπειτα διάφοροι ὑπῆγαν εἰς προυπάντησίν των. εὐγῆκεν ἔξω ὁ Κουμαντάντες μὲ ἕως 40 σολδάτους, ὁπλοφόρους καὶ μὲ τὰ ταμποῦρλα των, ἐξέδωκε διαταγὴν πρὸς τοὺς Μανιάτας ὅτι ἐντὸς μιᾶς ὥρας ν' ἀναχωρήσουν, εἴτε εἰς τὰ ἴδιά των, εἴτε διὰ ἐμπρός. ἔβαλε βάρδιαις εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως διὰ νὰ μὴν εὐγάζουν πράγματα οἱ Μανιᾶται, καὶ τούτου γενομένου ὥρμησαν οἱ Μανιᾶται κατὰ τοῦ Κουμαντάντε Γάλλου, ἐπιμένοντες εἰς τὰ λάφυρα. ὁ Κουμαντάντες ἐξέδωκε καὶ ἄλλην διαταγὴν ν' ἀναχωρήσουν ἀμέσως ἐντὸς μιᾶς ὥρας οἱ Μανιᾶται καὶ νὰ μὴν μείνῃ κανένας εἰς Καλαμάταν, οὔτε εἰς τὸ Νησὶ νὰ ὑπάγουν, καὶ ὅτι ἔρχονται χίλιοι Γάλλοι διὰ τὴν εὐταξίαν Καλαμάτας καὶ Νησίου, καὶ οἱ ὁποῖοι ἕως ὥρας ὁποῦ σᾶς γράφω μετὰ τῆς Μεσημβρίας πρέπει νὰ ἦναι ἐμβασμένοι εἰς Καλαμάταν, ἔχοντες καὶ 8 κανόνια τοῦ κάμπου, ὅπου ἤρχοντο ὅλοι διὰ ξηρᾶς, τὴν ἰδίαν διαταγὴν ἔδωσεν καὶ εἰς τὰ ἀνταρτικὰ πλοῖα νὰ ἀναχωρήσουν καὶ νὰ μὴν ἦναι πλησίον των ὅσον τὸ κανόνι των φθάνει. ἔβαλεν εἰς τὸ κάστρον μίαν τρίχροον Γαλλικὴν σημαίαν, καὶ ἄλλην παρομοίως εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ βάρδιαις εἰς τὰ διάφορα μέρη καὶ θέσεις τῆς πόλεως.

Ὁ Κατζάκος μὲ ἕως τριακοσίους τὸν ἀριθμόν, κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Κομαντάντε εἰς τὸ νὰ ἀναχωρήσουν ἐτράβιξαν προχορῶντας εἰς τὰ χωρία τῆς Μεσσηνίας, ἐσηκώθησαν παρομοίως καὶ τὰ ἀνταρτικὰ πλοῖα

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

καὶ ἦτον εἰς τὰ πανιά, τὰ ὁποῖα ἀγνοῶ εἴτε νὰ ἀναχωρήσουν θέλουν, εἴτε κατὰ τὸ μέρος Ἀλμυροῦ καὶ Κυτριῶν θὰ ὑπάγουν, καὶ οἱ ἐπίλοιποι εἰς Καλαμάταν Μανιάται τὶ θέλει κάμουν.

Ἡ παρατήρησις μου εἶναι ὅμως ὡς μὲ λέγουν, ὅτι ὁ Κομαντάντες (τὸν λέγουν ὅτι εἶναι ὁ Γενεράλες) ἐλθὼν εἰς Καλαμάταν ἀντάμωσε καὶ ὁμίλησε μὲ τοὺς συνταγματικοὺς λεγομένους, καὶ ὡς φαίνεται οἱ μὲν Γάλλοι βαστοῦν τὴν Καλαμάταν καὶ Νησί, καὶ οἱ Συνταγματικοὶ νὰ τραβίξουν διὰ ἐμπρός. εἶπον πρὸς τούτοις οἱ Γάλλοι ὅτι δὲν δέχονται νὰ ἦναι ἔνδον τῆς Καλαμάτας οὔτε τῆς Κυβερνήσεως ἄνθρωποι οὔτε Συνταγματικοί, ἀλλὰ νὰ γένῃ τοπικὴ ἀρχή, ἕως οὗ τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος λάβουν τὴν ἔκβασίν των.

Λυπηρὰ καὶ ἀνέλπιστα πράγματα εὐγενέστατε ἀδελφέ, καὶ λυποῦμαι κατάκαρδα ὁποῦ πάσχουν οἱ ἐναντίοι νὰ μᾶς ρίψουν εἰς τὸν ζυγόν. καὶ ἂς ὄψονται αἰωνίως.

Αὐτὰ λοιπὸν μὲ παρακινοῦν ἐπίτηδες νὰ σᾶς τὰ κοινοποιήσω καὶ χωρὶς οὐδὲ στιγμῆς ἀναβολῆς νὰ ἀναφέρετε ὅλα ταῦτα πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν, διὰ νὰ ληφθοῦν ὁποῖα ἤθελεν ἐγκρίνει εὐλογώτερα μέτρα.

Διὰ τὸν γέρον, Γενναῖον καὶ λοιποὺς δὲν ἔχω παστρικὴν πληροφορίαν ἄλλοι μὲ λέγουν εἰς τὴν Σκάλαν καὶ ἄλλοι εἰς ⟨Ν⟩τερβένια ὅτι εἶναι καὶ συνάζονται.

Ἐπειδὴ καὶ οἱ Μανιᾶται ὡς τώρα μανθάνω ἔκαμαν κίνημα διὰ τὰ τῆς Μεσσηνίας ἐπίλοιπα μέρη, ὑποπτεύω νὰ κινήσω ἀπ' ἐδὼ κατ' εὐθεῖαν, διὰ τὰ ὕποπτα τοῦ δρόμου, ἀλλὰ σκοπεύω ἀπὸ τὸ μέρος τὸ Διράχι νὰ περάσω εἰς ἀντάμωσίν των.

τῇ 6 Σεπτεμβρ(ίου) 1831

ἀπὸ Λαδᾶ Κουτζαβᾶ
τῶν Ὀπισινοχωρίων
ὁ ἀδελφὸς καὶ δοῦλος σας
Κ. Π. Κυριακὸς

Ἀρ. 6

Ἐπιστολὴ τοῦ Ricord *πρὸς τὸν Ἔκτακτο Ἐπίτροπο Σπάρτης*

(ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, 12-9-1831, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 41 ἔγγραφο τῆς 13-9-1831, τὸ ὁποῖο συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 556 τῆς 14-9-1831)

Εἰς Ἁλμυρὸν 12 7βρίου 1831.

Κύριε ἔκτακτε ἐπίτροπε !

Εὐχαρίστως ἔλαβον, Κύριε, τὸ χθεσινόν σας ἔγγραφον, εὐχαρίστως βλέπω τὰ ἐμψυχώνοντα τοὺς Σπαρτιάτας εὐγενῆ αἰσθήματα, ἄξια τοῦ ὁποίου φέρουν ἐνδόξου ὀνόματος.

Ἡ Ρωσσία δὲν θέλει λείψει ἐπιδαψιλεύουσα τὴν πρόνοιάν της

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

εἰς τοὺς ἀξιοσυμπαθῆτους Ἕλληνας, νὰ διαφυλάττῃ τοὺς φιλησύχους πολίτας ἀπὸ τὰ σκάνδαλα τῶν κακοτρόπων.

Ἰδοῦ ἡ ἐν Ἁλμυρῷ φωλεά των κατετροπωμένη, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἂς φέρῃ εἰς νοῦν τοὺς παρασυρθέντας Συμπολίτας των.

Ἂν διευθύνεσθε πρὸς τὰ ἐδῶ ἀμμέσως θέλω ἔχει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ συνεννοηθῶμεν περὶ τῆς τελείας ἐπιστροφῆς τῆς ἡσυχίας εἰς τὴν Σπάρτην.

Μένω μὲ ἐξαίρετον ὑπόληψιν πρὸς ὑμᾶς.

Πρὸς τὸν Κ. Ἀναγνωστόπουλον ἔκτ(ακτον) ἐπίτροπον Σπάρτης.

ὁ Ἀντιναύαρχος
J. Ρικόρδ [1]

Ἀρ. 7

Ἀναφορὰ τοῦ Διοικητῆ Καλαμάτας πρὸς τὴν Κυβέρνηση

(ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 276, ἀρ. 986, 15-9-1831, πρωτ.)

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν·

Ἀπὸ διδόμενα τινὰ τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται ἐκ μέρους τῶν Γάλλων εἰς Καλαμάταν, φαίνεται ὅτι αὐτοὶ ὑπερασπίζονται κατά τινα τρόπον τὸ μέρος τῶν Ἀνταρτῶν εἰς τοὺς ὁποίους καὶ δίδουν πολλὰς ὑποσχέσεις. Τοῦτο συμπεραίνεται καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ φαινόμενα, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν δεικνύουν ἀξιοκατηγόρητον συμπάθειαν εἰς αὐτούς. ἀλλ' ὅ,τι μᾶλλον ἀποκαθιστᾶ πιθανοτέραν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ὅτι αὐτοὶ λαμβάνουν τὸ μέρος τῶν ἀνταρτῶν εἶναι, διότι παρατηρεῖ τὶς αὐτοὺς προσπαθοῦντας νὰ καταπνίξωσι τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τοῦ ὑπὲρ τῶν καθεστώτων ζήλου τῶν κατοίκων αὐτῆς τῆς πόλεως, Ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἐπειδὴ ἠθέλησαν νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς ὅσας ἀναιδῶς ἐξέφραττον κατὰ τῆς Σ. Κυβερνήσεως ὕβρεις οἱ Ὑδραῖοι, προσεκλήθησαν παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ Γάλλου, ὅστις ἀφοῦ τοὺς ὀνείδισε διὰ τὰς ὁποίας ἔκαμον ἀντιλογίας εἰς τοὺς Ὑδραίους, τοὺς ἐφοβέρισεν, ὅτι ἐὰν τοῦ λοιποῦ προφέρωσι τι κατὰ τῆς ἀνταρσίας, θέλει φυλακισθῶσι παρ' αὐτοῦ ἐφ' ὅρου ζωῆς των. Ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν αὐτῶν κατοίκων ἀναγκάζονται νὰ παραιτῶσι τὰς ἑστίας των, καὶ νὰ καταφύγωσιν ἐνταῦθα πανοικί, ὅπου τοὐλάχιστον δὲν προστίθεται σιμὰ εἰς τὰς δυστυχίας των, καὶ ἡ δυστυχία τοῦ ν' ἀκούωσι περιϋβριζομένην τὴν πατρικὴν Κυβέρνησίν των. Καθόσον λέγεται ὡς βέβαιον, Ἡμβρίκιον Γαλλικὸν μετέφερεν ἀπὸ Καλαμάταν εἰς Κορώνην μέρος Ὑδραίων, καὶ οἱ τρόποι οὗτοι τῶν Γάλλων ὑπὲρ τῶν ἀνταρτῶν, δίδουν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ὀλίγους ὀπαδοὺς τῶν ἀνταρτῶν, νὰ ἐπιμένωσιν εἰς τὴν κακίαν των,

1. Τὸ ὀρθὸ : P. Ricord.

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ἐξακολουθοῦντες τὴν ἀξιοκατάκρητον διαγωγήν των, καθόσον ἀποβλέπει τήν ἀνατροπὴν τῶν καθεστώτων. Μόλα ταῦτα οἱ εἰς Μικρομάνην καὶ Ἀνδροῦσαν συνομῶται των, φαίνεται ὅτι ἀπενεκρώθησαν, καὶ ἔπαυσαν ἤδη ἀπὸ τοῦ νὰ παρουσιάζωσιν εἰς τὸ κοινόν, τὰ φθοροποιά των φρονήματα. Εἶναι ὅμως κίνδυνος μήπως ἐνθαρρυνθῶσι καὶ αὐτοί, καὶ ἄλλους διεγείρωσιν εἰς τὸ μέρος των, ὅταν θεωρῶσι τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα διαμένοντα εἰσέτι εἰς Καλαμάταν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπολαμβάνουν ὅτι ὑπερασπίζονται.

Εἶναι ὑποψία ὅτι τὰ αὐτὰ στρατεύματα σκοπὸν ἔχουν νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ μέρη ταῦτα τῆς Μεσσηνίας, καὶ ὄχι ν' ἀναχωρήσωσιν ἐπειδὴ ὁ στρατηγός των φθάσας τὴν 13 τό ἑσπέρας εἰς Καλαμάταν, μετεκόμισεν εἰς τὸ ἐκεῖσε φρούριον ἓξ κανόνια, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπεσκέφθη τὰ στρατεύματά του. ὅλα σημεῖα πολυκαιρινῆς διαμονῆς εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν. Εἶναι περιττὸν νὰ κάμω τὴν παρατήρησιν εἰς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν, ὅτι μεγάλη δυσκολία ἀπαντᾶται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅσων ἀναγκαιοῦν διὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἀνταρσιῶν τῆς Μάνης, ἐν ὅσῳ ἡ Καλαμάτα κατέχεται ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα, καὶ ταῦτα διότι οἱ ἀντάρται νομίζοντες ὅτι ὑπερασπίζονται ἀπὸ αὐτά, πολλαπλασιάζουν τὰς προσπαθείας των, ἐπαπειλοῦν τοὺς ἡσύχους πολίτας, τοὺς δὲ ἁπλουστέρους δύνανται μὲ εὐκολίαν νὰ διεγείρωσι μὲ τὰ φρονήματά των.

Ὁ Κατζάκος εὑρίσκεται εἰς Δολοὺς χωρίον Σταυροπηγείου· μήτε οἱ κάτοικοι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, μήτε οἱ τῆς Σκαρδαμοῦλας θέλει τὸν κτυπήσουν, ἀνίσως καὶ δὲν ἰδοῦν στρατεύματα τῆς Κυβερνήσεως εἰς βοήθειάν των. ὅθεν εἶναι ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ ὁ Γεν. Ἀρχηγὸς ὥστε νὰ στείλῃ ἐκεῖ ὅσην ἤθελεν ἐγκρίνει στρατιωτικὴν δύναμιν, διὰ νὰ συλληφθῇ ἢ κἂν νὰ φονευθῇ ὁ πρωταίτιος οὗτος τῆς δυστυχίας ὁλοκλήρου πόλεως.

Ὁ Πρωτοσύγγελος Παγώνης, κατέφυγεν ἀπὸ τὸν φόβον του εἰς Μαντηνείαν χωρίον Σταυροπηγείου, ἔνθα δὲν παύει μόλα ταῦτα ἀπὸ τὰς συνηθισμένας ἀντενεργείας του· οἱ δὲ ἀδελφοὶ Ἡλίας καὶ Παναγιώτης Ρεμποῦ ὄχι μόνον ἀντενεργοῦν ἤδη ἀναφανδὸν εἰς Καλαμάταν, ἀλλὰ προσπαθοῦν καὶ ἄλλους νὰ διεγείρωσιν μὲ τὸ πνεύμα των, καὶ δὲν ἀπολείπουν γράφοντες συνεχῶς καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ὅσους γνωρίμους των.

Τὰ Ἐθν(ικὰ) πλοῖα ἀνεχώρησαν χθὲς διὰ Λιμένι, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ καταστρέψουν τοὺς ἐκεῖσε πύργους τῶν ἀποστατῶν. εἰσέτι δὲν ἐλάβομεν εἴδησιν περὶ τοῦ τὶ ἔπραξαν.

Σήμερον ὁ Στρατηγὸς Γάλλος μετέβει ἀπὸ Καλαμάταν εἰς Φουρτζάλαν· ὁ σκοπὸς τῆς μεταβάσεώς του ἐκεῖ, δὲν συμπεραίνω νὰ ἦτο ἄλλος, εἰμὴ διὰ νὰ περιεργασθῇ τὸ μέρος αὐτό, καὶ συγχρόνως νὰ ἰδῇ,

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ἀνίσως καὶ παρουσιάζονται οἱ χωρικοὶ διά νὰ ζητήσωσι τὴν ὑπεράσπισίν του δι' ὅσα ὑποφέρουν δεινὰ ἐκ μέρους τῶν Κυβερνητικῶν στρατευμάτων· πιθανὸν νὰ ἀπέβλεπεν ὁ σκοπός του εἰς τὸ νὰ συνεργήσῃ νὰ τοῦ παρουσιάσωσιν ἀναφορὰν τινὰ τοῦ εἴδους τῆς τῶν ὀλίγων Καλαματιανῶν. πλὴν δὲν συναίβει οὐδὲν τῶν τοιούτων.

Σιμὰ εἰς ὅσα ἐξέθεσα ἀνωτέρω, δὲν ἠμπορῶ ν' ἀποσιωπήσω καὶ τὴν χρηματικὴν ἀνέχειαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται τὸ ταμεῖον τῆς Διοικήσεως, ἥτις ἐκτὸς τῶν καθημερινῶν ἐξόδων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτουμένως πρέπει νὰ κάμῃ διὰ τροφὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα στρατεύματα, ἀναγκάζεται ταυτοχρόνως νὰ δίδῃ εἰς αὐτὰ καὶ ἐξοικονομήσεις τινάς, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Γενικοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Δημογέροντας Καλαμάτας καὶ εἰς μερικοὺς ἄλλους συμπολίτας των, ἀπόρους ὄντας ὅλως δι' ὅλου, δίδει ἡ Διοίκησις τὸν καθημερινόν των ἄρτον καὶ 40 λεπτὰ ἑκάστου προσκληθεῖσα εἰς τοῦτο ὡσαύτως παρὰ τοῦ ἰδίου Ἀρχηγοῦ. Ὅθεν ἡ Σ. Κυβέρνησις πρέπει νὰ σπεύσῃ εἰς τὸ νὰ προφθάσῃ τὴν Διοίκησιν ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, διὰ νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τελείαν ἀπορίαν καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐξοικονομῇ τὰ αὐτὰ στρατεύματα συμβῇ ἀπευκταῖον τι τοῦ ὁποίου αἱ συνέπειαι θέλουν εἶσθαι χαλεπόταται, Καὶ μένω εὐσεβάστως.

τῇ 15 7βρίου 1831
Ἐν Νησίῳ

Ὁ Διοικητὴς Καλαμ(άτας) καὶ Νησίου
[Τ. Σ.] Ἰ. Τομπακάκης

Ἀρ. 8

Ἀναφορὰ τοῦ Διοικητῆ Ἀνδρούσας πρὸς τὴν Κυβέρνηση

(ΓΑΚ, Γραμμ. Δ/σύνης, φακ. 114, ἀρ. 824, 19-9-1831, πρωτ.)

Ἑλληνικὴ Πολιτεία
Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν.

Ὁ Διοικητὴς
Ἀνδρούσης κλπ.
Αριθ. 824.

Οἱ ἐμφολεύοντες εἰς Νησὶ κακόβουλοι διὰ τῶν ἀπατηλῶν μέσων, διὰ τῆς ἀμαθείας τῶν κατοίκων, διὰ τῆς ἐλλείψεως μιᾶς κωμοπόλεως εἰς τὰς Ἐπαρχίας ταύτας, εἰς τὴν ὁποίαν συνερχόμενοι οἱ πολῖται ἤθελον συσκέπτονται τὰ συμφέροντά των, ἠδυνήθησαν ν' ἀποπλανήσωσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπαρχίας Ἀνδρούσης καὶ ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἡσυχίαν καὶ εὐνομίαν ἐχαίρετο. Πρώτιστος σκοπὸς αὐτῶν ἐστάθη νὰ σύρωσι πρὸς τὸ μέρος των τὴν Ἐπαρχιακὴν Δημογε-

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

ροντίαν. Εὐκολοκατόρθωσαν τοῦτο, ἐπειδὴ ὁ Κυρ(ιο)ς Σπύρος Φραγκῖσκος μέλος τῆς Δημογεροντίας ἦτο μὲ τὰ φρονήματά των. Ἔκτοτε αἱ διάφοροι ἐγκύκλιοι τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, καὶ αἱ νουθεσίαι τῆς Διοικήσεως δὲν ἐκοινοποιοῦντο παρὰ τῆς Δημογεροντίας πρὸς τοὺς κατοίκους. Κηρύττοντες τέλος πάντων μονοδέκατον καὶ ἄλλα παρόμοια ὁ Κυρ(ιο)ς Σπύρος Φραγκῖσκος προδιέθεσε διὰ ραδιούργων καὶ ἀνόμων πράξεων νὰ ἐκλεχθῇ πληρεξούσιος τῆς Ἐπαρχίας. ἡ Διοίκησις ὅμως ἀπήντησε καὶ δὲν ἐπέτυχεν ὁ Κυρ(ιο)ς Φραγκῖσκος τῶν σκοπῶν του. Προδιατεθειμένοι ὄντες τοιουτωτρόπως οἱ Ἐπαρχιακοὶ Δημογέροντες, ἅμα ἤκουσαν τὴν εἰς Καλαμάταν εἰσβολὴν τῶν ἀνταρτῶν, ἔσπευσαν συνελθόντες καὶ προσκαλοῦντες τινὰς ἄλλους νὰ γράψωσι πρὸς τὴν Συνταγματικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Σπάρτης.

Ὁ ἀξιοσημείωτος τρόπος καθ' ὃν ἔγραψαν πρὸς τὴν Συνταγματικὴν Επιτροπὴν καὶ τὸ εἰς ἀπόκρισιν ἀνάλογον ἔγραφον ἀποδεικνύουν τρανώτατα τὴν κατὰ δυστυχίαν συνεννόησιν τῶν Δημογερόντων. αὐτὰ ταῦτα τὰ δύο ἔγγραφα περικλείονται ὑπὸ Στοι(χεῖα) Α΄ καὶ Β΄ πρὸς πληροφορίαν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως.

Μολονότι οἱ Δημογέροντες καὶ λοιποὶ μετεμελήθησαν διὰ τὴν αθέμητον πρᾶξιν των, καὶ καταγίνονται νὰ συνθέσωσιν ἀναφορὰν ἐκ μέρους τῆς Ἐπαρχίας ὅλης διὰ ν' ἀποδοκιμάσωσι καὶ ἀκυρόσωσι τὰς πράξεις των, μολοντοῦτο διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ πολῖται ὅτι δὲν μνέσκουν ἀτιμώρηται τοιαῦται πράξεις προβάλλομεν εἰς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν ν' ἀντικατασταθῶσιν ἄλλοι ἀντὶ τῶν ἐνεστώτων Ἐπαρχιακῶν Δημογερόντων.

Ἐπιστήσας ὁ Διοικητὴς ἐντονώτερον τὴν προσοχήν του εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν καὶ ὑπαλλήλων, ἐπαρατήρησεν εἰς τὰς πράξεις τοῦ Ἀστυνόμου τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀδράνειαν ὡς πρὸς τὰς περιστάσεις μεγίστην καὶ ἀμέλειαν, εἰς δὲ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς ἐνταῦθα Πολιτικῆς Φρουρᾶς ἀπείθειαν, βίαν καὶ κατάχρησιν ὥστε προφασιζόμενος τὴν ἔλλειψιν τῶν μισθῶν του ἐπροσπάθησε νὰ ἐμποδίσῃ τὰ πράγματα τοῦ Διοικητοῦ, ἀλλ' ἀπέτυχεν.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων ὑποπτευθεὶς ὁ Διοικητὴς κατὰ τοῦ Ἀστυνόμου τὸν ἔπαυσε, καὶ ἀντικατέστησε προσωρινῶς εἰς τὴν θέσιν του τὸν Ὑπαστυνόμον Ἐμπλακίκων Κυρ(ιο)ν Ἰωαν. Λυκάκην. Ἀνεφέραμεν πρὸς τὸν Γεν. Ἀρχηγὸν τῆς Π. Π. Φρουρᾶς διὰ ν' ἀποβληθῇ ὁ Πολιτάρχης καὶ κατὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Γεν. Ἀρχηγοῦ θέλομεν ἀποτανθῇ εἰς τὸν Γεν. Ἀρχηγὸν τῶν Πελοποννησιακῶν ὅπλων, ἐπιμένοντες ν' ἀποβληθῇ ὁ Πολιτάρχης ἐπειδὴ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι συνεννοημένος δὲν ἦτον ἐπέφερεν ὅμως βίαν καὶ κατάχρησιν ὥστε ἐβίαζε πολλοὺς πολίτας ν' ἀγανακτῶσι, καὶ ἔδειξε κακίαν καὶ ἀνικανότητα εἰς τοιαύτας κρισίμους περιστάσεις. Περὶ τούτων τῶν δύο, Ἀστυνόμου δη-

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού

λαδὴ καὶ Πολιτάρχου, ἐπομένως θέλομεν λάβει πληροφορίας διὰ νὰ τὰς ἀναφέρωμεν εἰς τήν Σεβ. Κυβέρνησιν.

Ὁ Κυρ(ιο)ς Παναγιώτης Παππατζόνης ἀλησμονῶν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιείκειαν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, παραβλέπων τάς προτροπὰς τῆς Διοικήσεως διὰ τῶν ὁποίων ἐπροσπαθοῦσε νὰ τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν καὶ μὴ συλλογιζόμενος ἄλλο εἰμὴ τίνι τρόπῳ νὰ συντελέσῃ εἰς ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους του δὲν ἔλειψεν, ὅταν τῷ ἐπαρουσιάζετο εὐκαιρία, νὰ πράττῃ κατὰ τά διανοήματά του. Ἐπροσπάθησε διὰ τῆς ἀπάτης νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πληρεξουσιότητα τῶν Ἐμπλακίκων, ἀλλ᾽ οἱ Ἐπαρχιῶται του γινώσκοντες τὸν χαρακτῆρά του δὲν τῷ τὴν ἀπέδωκαν. Μὴ δυνηθεὶς διὰ τῆς ἀπάτης καὶ ἄλλων μέσων, μετεχειρίσθη τὴν βίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἠναγκασεν ὀλίγα τινα ἄτομα νὰ ὑπογράψωσιν εἰς ἓν γεγραμμένον ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου πληρεξούσιον. Μετὰ ταῦτα διευθύνθη διὰ τὴν Ὕδραν ἀλλ᾽ ἀπεβιβάσθη ἐκ νέου εἰς Καλαμάταν μετὰ τῶν ἄλλων ὅπου τώρα διαμένει. Οἱ πρῶτοι ὑπογράψαντες εἰς αὐτὸ τὸ πληρεξούσιον ἐπετάχυνον νὰ παρουσιάσωσι τὴν ἐσώκλειστον ὑπὸ Στοιχ. Γ′ ἀναφορὰν πρὸς ἀθώωσίν των. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν δὲν δυνάμεθα ν᾽ ἀποσιωπήσωμεν τὴν σταθερότητα καὶ χαρακτῆρα τινῶν προκριτοδημογερόντων τῆς Ἐπαρχίας Ἐμπλακίκων οἵτινες μ᾽ ὅλας τὰς ἀπειλὰς καὶ βίαν δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπογράψωσιν,

Οἱ προκριτοδημογέροντες τῆς Μικρομάνης φοβηθέντες ἔγραψαν πρὸς τὴν Συνταγ(ματικὴν) Ἐπιτροπήν, ἀλλὰ δὲν ὑπέγραψεν οὐδεὶς εἰς τὸ ἔγγραφον. μολοντοῦτο ἑτοιμάζονται ν᾽ ἀναφερθῶσι καὶ ἀποκηρύξωσι αὐτὸ τὸ ἔγγραφον. Εἰς αὐτὸ τοῦτο καταγίνονται καὶ δύο ἢ τρία ἄλλα χωρία οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων φοβηθέντες ἔγραψαν εἰς τὴν Ἐπιτροπήν.

Ἀναφέροντες ταῦτα χρεωστοῦμεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ τάξις ἐπανελήφθη, καὶ ὅτι ἡ ἡσυχία κυριεύει εἰς ταύτας τὰς Επαρχίας.

τὴν 19ην Σεπτεμβρίου 1831.

Ἀνδρούσα

Ὁ Διοικητὴς

[Τ. Σ] Σ. Σεραφεὶμ

Ψηφιοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου
Με την άδεια της Εταιρίας Μελέτης Νέου Ελληνισμού